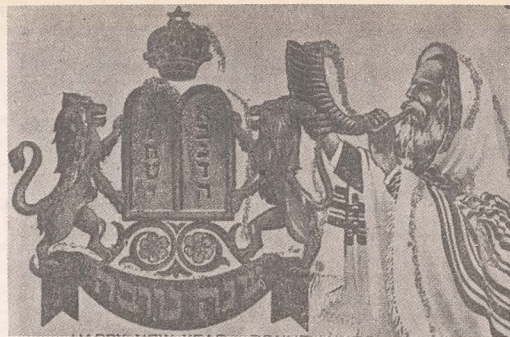

URĂM COLABORATORILOR ȘI CITITORILOR NOȘTRI UN AN BUN ȘI FERICIT

ANUL XXXIX

Nr. 787

1 Septembrie 1994

25 Iul. 5754

12 pagini - 100 lei

REVISTA CULTULUI MOZAIC

APARE BILUNAR

ADMINISTRAȚIA: Str. Sf. Vineri nr. 9, telefon: 614 96 90; REDACȚIA: București, str. Popa Rusu nr. 24, telefon: 211 80 80

MESAJUL DE ROȘ HAȘANA

al președintelui

Federației Comunităților Evreiești din România

ACAD. NICOLAE CAJAL

Iubiți frați și surori,

Cu ocazia sărbătorii de Roș Hașana, intrarea în noul an evreiesc 5755, vă transmit, împreună cu conducerea Federației Comunităților Evreiești din România, urări de sănătate, voie bună, fericire și satisfacții alături de toți cei ce vă sunt dragi, în Pace și prosperitate.

Vă doresc succese în tot ce veți întreprinde cu inima generoasă și creierul împede, ca cetățeni fideli ai Patriei noastre, România, și cu iubire față de Israel. Nu precupețiți nici un efort pentru progresul României, pentru iubirea și buna înțelegere între toate etniile, pentru Pace în întreaga lume.

Nu pierdeți nici un prilej pentru a arăta prin vorbă și scris competent autenticul evreiesc, contribuția noastră în decursul istoriei la cultură, știință, umanism și viață socială, cunoașterea celuilalt fiind - cred - cea mai importantă și, sper, eficientă metodă de anihilare a atitudinii celor răuvoitori. Să nu uităm că necunoașterea naște respingere, cunoașterea celuilalt apropie.

Cu aceste gânduri, vă urez un an bun cu Pace în întreaga lume.

LEȘANA TOVA TIKATEIVU !

Acad. NICOLAE CAJAL

Președintele Federației Comunităților Evreiești din România

Vizita domnului MOSHE NATIV directorul general al Agenției Evreiești

La Palatul Victoria, a avut loc întâlnirea dintre domnul Viorel Hrebenciuc, secretar general al Guvernului, coordonatorul Consiliului pentru Minoritățile Naționale și domnul Moshe Nativ, directorul general al Agenției Evreiești al Statului Israel.

În cadrul convorbirilor s-a remarcat activitatea Comunității Evreiești din România, în contextul în care aceasta este foarte redusă, și sprijinul acordat de Guvernul României, prin Consiliul pentru Minoritățile Naționale, Federației Comunităților Evreiești din România, pentru păstrarea identității etnice, culturale, lingvistice și religioase.

S-a stabilit intensificarea contactelor între cele două părți pentru dezvoltarea unor activități economice și culturale.

La întâlnire au participat domnul academician Nicolae Cajal, președintele Federației Comunităților Evreiești din România, domnul Răzvan Temeșan, președintele B.R.C.E., specialiști și experți.

În aceeași zi a avut loc o convorbire între dl Moshe Nativ și dl acad. Nicolae Cajal. În după amiaza zilei, secretarul general al Agenției Evreiești a participat la o ședință organizată de

filiala din București a Agenției Evreiești cu membrii cercurilor de „Tnuat Alia”, iar seara a vizionat un spectacol oferit de o formație artistică din Natzeret Ilit în sala Teatrului Evreiesc de Stat. A doua zi, dl Moshe Nativ a vizitat, în Maramureș, locurile natale.

La împlinirea a 50 de ani de la înfăptuirea istoricului act de la 23 August 1944, populația evreiască a țării poate evalua, o dată în plus, importanța acestui act și pentru existența ei.

Pomind de la aprecierea unanimă că 23 August a salvat România de la un dezastru total, și populația evreiască, împreună cu poporul român, are motive temeinice pentru a considera ca salvatoare acțiunea forțelor democratice prin care România a rupt alianța cu Germania hitleristă și s-a alăturat coaliției Națiunilor Unite care lupta împotriva acesteia.

Trăind aici de veacuri, populația evreiască a avut relații de bună înțelegere cu poporul

MESAJUL DE ROȘ HAȘANA

al președintelui Statului Israel

EZER WEIZMAN

către comunitățile evreiești de pretutindeni

Frați și surori,

De Roș Hașana și în toate rugăciunile noastre zilnice, spunem: „Binecuvântează cu pace deplină pe Israel, poporul Tău dintotdeauna; fiindcă Tu ești Domnul păcii întregi; și fie ca, în bunătațea Ta, să binecuvântezi poporul Israel în toate timpurile și în fiecare moment cu pace”.

Într-adevăr, în ultimul an, am fost martorii unui progres extraordinar în strădania noastră pentru pace. De mii de ani ne-am rugat și am sperat să avem un cămin evreiesc în țara lui Israel. Am reușit să construim o țară puternică, independentă și democratică. Acum sperăm că vom fi martori ai stabilității și păcii, dat fiind că tot mai multe țări arabe recunosc existența Israelului în zona noastră.

Cu puține zile înainte de precedentul Roș Hașana, a fost semnată Declarația de principii israeliano-palestiniană, având ca scop soluționarea conflictului istoric dintre cele două popoare. În iulie, o Declarație de principii a fost semnată cu Regatul Iordaniei și a fost deschisă o nouă pagină a relațiilor israeliano-iordaniene. Șansele unei păci reale sunt astăzi mai mari decât înainte, deși în anul care a trecut, am continuat să suferim din cauza terorismului. Comunitatea israeliană din Argentina a plătit un preț greu și alte comunități au fost amenințate, nu doar evrei, dar și susținători ai Israelului. Dușmanii noștri nu vor reuși să perturbe bunul mers al procesului de pace. Nu vor reuși în efortul lor de a distruge spiritul și unitatea noastră.

În anul trecut, Israelul a înregistrat o continuă dezvoltare și prosperitate

economică. Mișcare de Alia din fosta Uniune Sovietică și din alte părți ale lumii a întărit Israelul nu numai ca realitate în Orientul Apropiat, ci și ca realitate în istoria evreiască. Poporul evreu și israelienii pot fi mândri de realizările lor. Israelul, al cărui export îl aduce un venit de peste 23 de miliarde de dolari anual și al cărui produs național brut se ridică la 70 de miliarde de dolari, se situează pe unul dintre locurile de frunte din punct de vedere economic în zona noastră și are ca scop să fie pe picior de egalitate cu economia țărilor dezvoltate. Putem fi mândri de industria israeliană de înaltă tehnicitate și de realizările acesteia. Numai o economie puternică și plină de vitalitate poate face ca Israelul să fie o lumină pentru națiuni și o sursă de mândrie, un magnet pentru poporul evreu.

Privim cu speranță spre anul care vine și ne rugăm ca în acest an să vedem semnate tratate de pace între Israel și toți vecinii săi arabi. Ne gândim la viitor, sperând că tot mai mulți evrei vor face Alia și se vor reuni cu noi în Țara lui Israel. Într-o eră de pace, Israelul poate oferi locuitorilor săi și poporului evreu, în totalitatea sa, o viață de mai mare stabilitate, emulație spirituală și realizare personală. Ne gândim la viitor, sperând și străduindu-ne pentru întărirea relațiilor dintre Israel și comunitățile evreiești din lume, pentru împlinirea cuvintelor rugăciunii: „Sunați din marele Șofar pentru libertatea noastră; ridicăți semnul adunării exilaților noștri și să ne adunăm laolaltă din cele patru colțuri ale Pământului”.

ȘANA TOVA UGMAR HATIMA TOVA!

SEMICENTENARUL ACTULUI ISTORIC DE LA 23 AUGUST 1944

La împlinirea a 50 de ani de la înfăptuirea istoricului act de la 23 August 1944, populația evreiască a țării poate evalua, o dată în plus, importanța acestui act și pentru existența ei.

Pomind de la aprecierea unanimă că 23 August a salvat România de la un dezastru total, și populația evreiască, împreună cu poporul român, are motive temeinice pentru a considera ca salvatoare acțiunea forțelor democratice prin care România a rupt alianța cu Germania hitleristă și s-a alăturat coaliției Națiunilor Unite care lupta împotriva acesteia.

Trăind aici de veacuri, populația evreiască a avut relații de bună înțelegere cu poporul

român și cu naționalitățile conlocuitoare. În tot decursul existenței ei aici, populația evreiască a contribuit la progresul României pe tărâm economic, științific și social-cultural și a dat, ori de câte ori a fost nevoie, un greu tribut de sânge în războaiele pentru independența și integritatea teritorială a țării.

În pofida acestei realități - populația evreiască din România a fost supusă uneori la vexațiuni de tot felul, unor discriminări, înjosiri și persecuții, iar în timpul celui de-al doilea război mondial a fost victima unor pogromuri și deportări, care, toate laolaltă, au costat viața a sute de mii de evrei, creând și supraviețuitorilor imense suferințe fizice și morale.

În asemenea condiții, actul istoric de la 23 August 1944, a fost salvator pentru România dar și, pentru populația evreiască a țării. S-a dovedit încă o dată justetea poruncii, pe care evreii au primit-o cu milenii în urmă, de a dori binele țării în care trăiesc, de binele ei depinzând și binele lor.

Ca atare, este de la sine înțeles, că evreii din România, subliniind importanța națională și internațională a istoricului act de la 23 August 1944, continuă să-și aducă contribuția la progresul țării pe multiple planuri, dovedind în continuare același devotament pentru țara în care s-au născut. Este o confirmare firească a unei atitudini în consecvență pozitive, cu efecte benefice pentru țară și pentru toți locuitorii ei.

De simbolul rațiunii, al superiorității omului am dat într-un ungher liniștit, semiobscur, de la Catedrala San Pietro in Vincoli, din orașul de pe Tibru. De secole domină aici capodopera de marmură a lui Michelangelo, statuia lui Moșe. Copleșește, îndeamnă la reflecții, precum l-a vrut genialul toscan. Dar să-l lăsăm pe marele artist și marele om, pe Michelangelo, să ni le redea atât de emoționant în scrisoarea adresată fratelui său, conturând un fragment de frescă a timpului, a piscului nobilei la care se pot ridica exponenții de excepție ai speciei umane. Redăm fragmente din emoționantul său „credo”:

„Jubitul meu frate,
Îți scriu această misivă cu inima întristată,
în anul 1544 al lui Dumnezeu. Trimis cu ea
1 000 de scuzi de aur. Să împarți această
sumă printre săracii ghetoului. Acelora care
mi-au procurat cea mai mare bucurie. Iar eu,
sărman mănuior al dății, prin aceasta vreau
să procur iudeilor nevoiași modeste bucurii.
Chiar acum, maestrul de ceremonii al Papei
mi-a adus cele o mie de monede de aur, pe
care Sfântul Părinte mi le-a trimis pentru
«Judecata de Apoi». O mie de monede de
aur - o avere! Dar acum sufletul meu e mai
plin de comori decât oceane de comori. E
arhiplin, gata să se reverse, să inunde lumea.
Lumea mea de până acum... De ce tocmai în
ghetou, în ghetoul Moșe? De ce tocmai
iudeilor cu păr cârlionat?

„Știi, cum am terminat cu «Judecata de
Apoi», am depus pensula. Am apucat dalta,
cu înfrigurare... Mă apucasem să dăltuiesc o
nouă statuie pentru cavoul Papei Iuliu cel
Mare... Piatra scântela sub sărutările dății. Și
ce sărutări de îndrăgostit! Am întinerit prin
ele, încât nici o clipă nu m-am gândit că,
acum, șaptezeci de ani apasă asupra umierilor
mei. În fața mea n-a stat nici un model. Imagi-
nea sculpturii «trăie» în sufletul meu. Mă
teeam că orice privire omenescă ar putea
doar să sărăcească din perfecțiunea aceea
sfântă. Simțeam că din acel bloc de piatră se
va naște capodopera vieții mele. Și, deodată,
piatra a prins viață! Pe o bancă lângă de mar-
mură, stătea Moșe în titanica singurătate,
melancolic. În mâini ținea Tablele Legii. În ochi
îi străluceau forța bărbătească, mândra hotă-

La Roma, vestigiile
seculare pot trezi în
vizitator sentimente
contradictorii, prețuirea
geniului uman, dar și
tristețea efemerului. Mă
uim la relieful de marmu-
ră de pe Arcul de Triumf al
lui Titus. „Trofeul” menora
captivă, masivă - este
purta pe umerii oștenilor
romani, cuceritorii Ierusalim-
ului. Aurul din care era
făcut a fost, deci, furat.
Simbolul, speranța, lupta
pentru libertate i-au supra-
viețuit, însă, peste milenii.
În centrul civic, ruinele -
coloanele de piatră ologite,
unele în chingi de fier, ale
unei împărății antice, ce
cuprindeau tot bazinul
Mediterranei, redusă la
scara unor panouri uriașe
agățate de zidurile (care
mai stau) ale Coliseumului,
sugerează... obsesii. Mie,
impozantul edificiu ce
servea atăturii voite a
instinctelor joshnice îmi
reamintește mai mult
blestemele și rugile celor
sfâșiați de semeni ori de
animale sălbatice.

rare, sfânta mânie. Fruntea îi emana înțelep-
ciune. (Ca să-l înțeleagă pe Moșe,
Michelangelo a învățat limba ebraică. În loc
de aureole strălucitoare, cuvântul «karnu»,
având în ivrit un sens dublu, sculptorul a

Marele MICHELANGELO în fața titanului MOȘE

interpretat înțelesul de coarne. Astfel, pe capul
lui Moșe au apărut două mici protuberanțe,
disimulate în pletele bogate și măiestru
ondulate. Esențialul, însă, e felul în care
autorul și-a închipuit semnificația capodoperei
- nota autorului).

... Era așa cum trăia în sufletul meu, un
om atât de mare, în măreția sa atât de sublim,
încât deseori simțeam că măreția sa se
confundă chiar cu cea a lui Dumnezeu. (Un
gând în apogeele terorii închizitoriale! - nota
autorului). Marea sobrietate am vrut s-o
îndulcesc cu mâini trandafirine ce făceau semne
din Biblie: Rahel și Leea. Da, ele! Ele să fie

ARTE PLASTICE

acelea care, cu dulcea blândețe sufletească,
să contrabalanseze sobrietatea profundă a
celui mai mare Om de pe pământ.

(După căutări în ghetoul Romei, fiind
sugestiv redată starea de opresiune și izolare
a evreilor din acele timpuri, o găsește pe
aceea după care ar putea-o modela pe Rahel
- nota autorului).

... Ochii i-au fost triști, dar zămbitori, ca ai
unei ciute rănite, care visează câmpii de flori
pe care nu poate să calce niciodată. Mâna
omului nu va reuși să creeze niciodată operă
perfectă, ca aceea a naturii! Ne închipuim nu
numai că ne apropiem de natură, dar și că o
putem chiar depăși, că reușim să conferim
profundzime și artă în creațiile noastre. Apoi,
apare în fața noastră o fiică iudee și, deodată,
simțim micimea noastră, gând care face să
scăpăm dalta din mână...

... Deodată, privirea mea a căzut asupra
lui Moșe, al meu Moșe din marmură. Se uita la
mine trist, dar mândru. Simțeam că și
provocator. M-a măsurat pe mine, maestrul
său, care s-a dat înapoi, fără putere, în fața
Rahelii. La fel și eu l-am privit în ochii stăruitor
și cu îndăjrire.

«Se spune despre tine că tu ești
capodopera vieții mele. O, cât ești de

compătimit, Moșe, și cât sunt de compătimit
eu, care nu pot să sculptez în marmură Visul
ce a coborât pe pământ! Merită să disperăm!
Iar pe tine, Moșe, cu mădularele tale de
marmură, cu mâinile mele, ale maestrului, cu
măinile creatorului tău, o să te zdrobesc...»

Cu ciocanul cel greu l-am lovit pe Moșe.
Lovitura l-a atins genunchiul. Moșe de
marmură a scos atunci un icnet ascuțit, vibrant!
Eu am scăpat unealta din mână, Moșe de
marmură s-a fisurat pe genunchi.

Epuizat, obosit, disperat, m-am prăbușit
lângă Moșe. Cu cele două brațe l-am
îmbrățișat genunchiul. Lipsem capul meu
înterbat pe marmura rece și plângeam,
plângeam, plângeam...

Întă de ce nu mai țin dalta în mână. De
aceea n-am mai căutat-o pe Leea. Din cauza
aceasta trimit cele o mie de scuzi de aur, să le
împarți iudeilor din ghetou.

Moșe de marmură, Moșe cel viu, cu fisuri
omenești sau de piatră. Un pisc al geniului
uman. „Moșe Rabenu”, Moșe învățător
nostru, precum îl dezmiardă poporul, nu s-a
vrut sfânt, ci doar propovăduitor al morii
învățători generoase, unificator și conducător
al neamului său spre libertate. Codul moral
l-a dăruit lumii acum mai bine de 3 300 de
ani. Ne imaginăm, desigur, că, înainte de
moarte, Moșe a cerut iertare și îngăduință
poporului său (A fost conștient că a pretins
„prea mult”, când specia umană nu era încă
desprinsă de legile junglei sălbatice). La
îndrumat pe prima cale progresistă, o
scănteie în întunericul lumii păgâne. Se
supăra pe conrații săi când greșeau și îi
mustra. Dar, mai presus de toate, și-a iubit
neamul - omul - cu calitățile și cusururile sale,
inerente speciei. Tablele Legii grăiesc de
Porunci, Zece, cât să le numeri pe degete. O
cât de greu să le înfăptuiești măcar în parte.
În spiritul lor sublim! Moșe Rabenu a marcat
o piatră de hotar a civilizației umane, iar când
ele vor fi un mod de viață propriu...

A. PAULIAN

O lecție de muzică cu regele klezmerilor

Pentru prima dată, regele lăutarilor
(klezmerilor), Giora Feidman, a condus un
seminar de muzică în Elveția, la care au
participat, ca la un pelerinaj, vreo șaptezeci de
muzicanți de diferite vârste și pregătiri
profesionale. De la timpan până la clarinet cu
registru de bas, de la tamburină până la flautul
indian - totul era de văzut și de auzit.

„Lumea crede că muzica pretinde un talent
deosebit... dar și când un nou născut țipă,
asta-i muzică”, îi învață virtuozul pe elevi, la
prima lecție. Introducerea matinală în lumea
ideatică a lui Feidman durează o oră întreagă.
„Nu există nici un fel de profit. Cred că este
incorect să faci deosebire între profituri și
nonprofituri”, declară el, șezând impasibil pe
taburetul înalt de bar. „De asemenea, nu se
poate spune că eu sunt un om care urmărește
profitul”, afirmă el. Apoi o cheamă, printr-un
seminar, pe prima interpretă, la el. Ea începe să
execute o bucată clasică, dar numai după
câteva acorduri maestrul o întrerupe și îi spune
să se întindă pe podea, unde trece arcul
peste strunele vioarei plasată pe pieptul ei. Acum

FOLCLOR

ea trebuie să se ridice iarăși și să facă o nouă
încercare. Interpretarea ei este, de astă dată,
vizibil mai liniștită, deoarece starea ei de emoție
s-a atenuat.

Feidman însuși cântă puțin, nici măcar la
încheiere, când este rugat în mod expres să
facă acest lucru. În schimb, în timpul pauzelor,
sunt vândute transcrierile sale pe note.

„Muzica este liniște. Instrumentul e
microfonul sufletului”, este ideea pe care o
propagă mereu. „Societatea suferă de pe urma
faptului că acum copiii învață numai să citească
notele și să cunoască succesiunea tonalităților,
în loc să caute liniștea. Eu sunt un muzicant
care, din cauza vederii, de-abia pot citi notele.
Certificatul meu atestă o maximă deficiență
vizuală. Gândiți-vă la acest lucru. În timp ce se
cântă, liniștea nu încetează. Între arcuș și
strune există un pic de aer. Umblați cu grijă cu
acestea, ascultați aerul care se află între ele”,

recomandă el și cere publicului său să
improvizeze zilnic.

Acum tânărul violonistă trebuie să treacă
ușor partea de lemn a arcușului pe limbă.
Metoda de a ajunge la o mai bună cunoaștere
a structurii sale, a corpului său nu este, cel-
drept, nici nouă, nici unică în felul ei, dar este,
totuși, întru totul eficientă; ceea ce elevii de la
arta dramatică al „Actor's Studio”-ului new
yorkez învață de decenii este, neîndoiel, întrucât
cu tehnica regelui klezmerilor. Scopul este, în
ultimă instanță, același: artistul să identifice
blocările și să învețe cum să procedeze cu ele.

Feidman este inventiv, deși unele dintre
„trucurile” sale se repetă. În timp ce clarinetistul
sufică în instrument, el îi manevrează de multe
ori tastatura. Rezultatul este, pentru toți cei
prezenți, perceptibil, iar emoția lor, vizibilă.
Muzicanții - amatori și profesioniști - sunt cu
toții impresionați de această zi și discută la
sfârșitul cursului despre locul și timpul întâlnirii
lor pentru a face muzică în timpul serii.

VIVIANNE BERG

STELLA PERLMUTTER PRIETENA FLORILOR

Fică de imigrant în S.U.A., Stella Perlmutter a „însemnat primăvara” picturii, ea aducând în centrul artei sale triumful anotimpurilor, vraja locurilor, o simfonie a luminii și dragostei de viață. De timpuriu a început să picteze, iar „talentul și viziunile ei au fost realmente un dar de la Dumnezeu” - după spusele celor care au cunoscut-o. Prin testament, ea a lăsat unor muzee din St. Louis acele minunate, fabuloase flori în „mărimi mai mult decât naturală”, care au fascinat și fascinează încă, precum și pânze prin care immortalizează locurile pe unde a călătorit împreună cu soțul ei, Morris. O minunată lucrare, „Jerusalem”, executată în una din multele ei călătorii în Israel, este „o combinație geometrică de forme ale clădirilor, minarete, munți și cer...”. Sugestiv este intitulat și mozaicul care se află la intrarea „Asociației Centrului Comunității Evreiești”

(JCCA), „SHALOM”. Despre atașamentul și contribuția ei activă în mijlocul comunității evreiești avea să relateze una dintre nepoatele ei, Eva Perlmutter, ea însăși pictoriță.

În expoziții („Group Portrait Collection of American Women” - National Gallery, în „Smithsonian Institute” din Washington s.a.), ca și în colecții particulare, creațiile artistei acoperă domenii variate; obiecte de ceramică, faianță, creații de modă aducând idei și opinii noi în multe ramuri ale artei. Herbert Gralnick a accentuat faptul că „i-a plăcut să picteze lucruri frumoase, luminoase, deoarece există suficient întineric în lume”.

Moartea ei, la 81 de ani, este o pierdere nu numai pentru St. Louis; florile ei, naturile, portretele vor aminti însă mereu de artista evreică care a creat știind că oamenii au nevoie de frumos pentru a putea exista.

©Giora Feidman și elevii săi

TRECUT ȘI VIITOR ÎN MEMORIALISTICA LUI CANETTI

Unul din laitmotivele „Jocului privirilor”, cel de-al treilea volum de memorialistică al lui Canetti, este sentimentul premonitoriu al Catastrofei. Arderea cărților, din finalul romanului „Orbirea”, intitulat, în prima versiune, „Kant în flăcări”, e transformată în metaforă obsesivă, transferată într-una din „categoriile negatve” ale prozei sale, spaima în fața haosului, stare de spirit care domină existența autorului pe plan interior, cu repercusiuni literare, și exterior, în discuții cu prietenii, marea majoritate, ilustrativ pentru arta europeană modernă, întemeietorii ai principalelor direcții estetice contemporane. Incendii nu e doar al unei biblioteci particulare, ci al unei întregi civilizații; arderea de tot a cărților o anunță pe cea a oamenilor; orile naziste nu s-au petrecut încă, dar în aer plutește amenințarea, potențată prin capacitatea scriitorului de a vedea ceea ce este încă ascuns în viitor. Sfârșitul lui Kien devine substanță din care izvorăsc tenebrele, propensiunea spre neant a unei lumi. Lectura unei cărți („Wozzek” de Büchner) e făcută din unghiul

LITERATURĂ

eclesiastic al ideii că „nimic nu e nou sub soare”. Viziunile apocaliptice din „Wozzek” sunt corelate celor proprii; îndrăgii valului liniștor al faptelor mărunte, cotidiene ale oamenilor pândeste prăpastia, gata să-și înghită prada. Doar denumirile se schimbă, Răul e același, indiferent de masca sub care se înfățișează în realitate sau se repercutează în ficțiune. Temerile apocaliptice străbat „Nunta” (dramă care face parte din ciclul unei „Comedii umane a nebunilor”, cu inflexiuni grotesce. Nicăieri anul 1933 nu e suprapus nominal ascensiunii lui Hitler la putere, dar este reprodus un dialog între memorialist și Hermann Broch, al scriitor evreu de limbă germană, din Viena aceluia moment, despre aceeași imposibilitate a comunicării între oameni, generatoare a aceluiași angosae, temă centrală în romanul lui Broch, „Huguenau”. Și ceea ce este mai tragic, sesizează subtil Canetti, e faptul că oamenii nu vor să se înțeleagă pe ei înșiși și între ei. Este aici o necesitate specific iudaică de a penetra cauzalitatea unui fenomen. Canetti analizează creșterea acestui zid invizibil al înstrăinării de sine și, de asemenea, față de ceilalți; și aici se face simțit interesul constant al sociologului, autor al unui studiu de-o viață, „Masă și putere”, pentru fenomenul manifestărilor psihice colective, exterioare, fenomen care i se pare definitiv pentru întreaga perioadă ce a precedat și a succedat războiului, Holocaustului. Masa este, în concepția sa, energia, forța numărului unui societății, element fără de care nu poate fi înțeleasă dinamica evenimentelor majore, având repercusiuni psihice pe plan afectiv și individual. Conceptul de scriitor-seismolog este fundamental pentru rădăcinile prozei și dramaturgiei sale. El urmărește creșterea gradată a temerilor, mergând de la spaimă până la panică, surprinde substanța specială a timpului ieșit din matcă, pentru care nimic din vechea gândire filozofică și estetică nu mai stă în picioare. Imaginea lumii ca infern, din „Nunta”, mâna ascunsă a „Statuii negre”, una din sculpturile lui Wotruba, metaforă a aceleiași amenințări ascunde planând peste Europa, converg spre ceea ce a fost trăit ulterior, cel de-al doilea război mondial. Ceea ce încearcă să realizeze Canetti în „Masă și putere” se naște tocmai din această înțelegere a covârșitoarei forțe a maselor manipulate, în dauna și spre nenorocirea lor, în direcția distrugerii. El vrea să jaloneze o știință a comportamentului maselor, să cunoască legile care le acționează, fiindcă, în pofida dezintegrării valorilor umaniste ale lumii în care s-a format, Canetti nu renunță o clipă la speranță, la luptă. Este aici un sens ascendent specific iudaic al timpului. Din deprinderea a gândi talmudic a mentorului său, doctorul Sonne, Canetti înțelege cum trebuiesc să învețe să sperie (respectiv, să considere că nimic nu e definitiv și că există în orice acțiune un coeficient de imprevizibil care poate schimba

oricând lucrurile în bine).

Trecutul oglinzit în viitor, viitorul în trecut, timpul - văzut ca joc al privirilor dintre cele două noțiuni astfel personificate - e o idee reluată de Canetti în timp ce se afla la un festival de muzică modernă la Strasbourg, când mirosul pestilențial al străzilor, datorat unei greve a muncitorilor de la salubritate, îi relevă ideea ciurii. Autorul se imaginează în secolul al XIV-lea, vede „flagelanții, arderea evreilor”. Cuvântul Holocaust nu e nicăieri folosit, dar prin această privire în urmă cu șase secole se prevede viitorul. Aceași subtilă alternare trecut-viitor se află în parabola psihozei, ajungând la paroxism, a oamenilor însuflețiți de ideea spargerii oglinzilor, pentru a fi arse, din „Comedia vanității”. Parola sinistre serbări populare e „noi” (referire la psihologia de turmă). Aceași gradație a evenimentelor imaginare utilizată de dramaturg e transpusă în registrul realității de memorialist. Prăbușirea sub povara oglinzilor a unuia dintre eroii piesei e metafora a ceea ce se va întâmpla cu popoarele Europei, în general, și cu poporul evreu, în special,

în războiul și Holocaustul ce aveau să se declanșeze. Permanent, în „Jocul privirilor”, are loc o interferență a fenomenului social-istoric cu cel cultural. Disperarea personajelor din „Nunta” este cea a multor contemporani ai dramaturgului. Musil se întorse la Viena în ultimii 4-5 ani ai Austriei independente. După anexarea Austriei de către Hitler, societatea celor care plăteau cotizații lunare pentru a-i asigura lui Musil posibilitățile materiale necesare continuării „Omului fără înșușiri” s-a dizolvat, „cei mai mulți membri fiind evrei”, observă amar Canetti. Zweig venise la Viena pentru că Editura Insel din Germania nazistă nu-l mai publica. Însmormântarea fiicei vitrege a lui Mahler e

J. L. Borges - un prieten al poporului evreu

● Jorge Luis Borges

Jorge Luis Borges, (1899 -1986), este unul, poate cel mai mare, dintre reprezentanții literelor sud-americane. În anii trecuți, a primit Premiul Ierusalim (Nobel-ul israelian pentru literatură), pe care municipalitatea acestui oraș îl conferă o dată la doi ani, cu ocazia Expoziției Internaționale a Cărții, unui scriitor de celebritate mondială, pentru aportul lui la libertatea individului în societate. Acest premiu a mai fost acordat lui Bertrand Russell, Ignazio Silone, André Schwarz-Bart, Max Frisch ș.a. După cum se știe, Borges este un mare prieten al poporului evreu, lucru care reiese din întreaga lui proză și poezie. Printre altele, a scris articole excepționale cu privire la Cartea lui Iov, Spinoza, Agnon. El afirma mereu: „Cu toții suntem, într-un anumit fel, greci și evrei”.

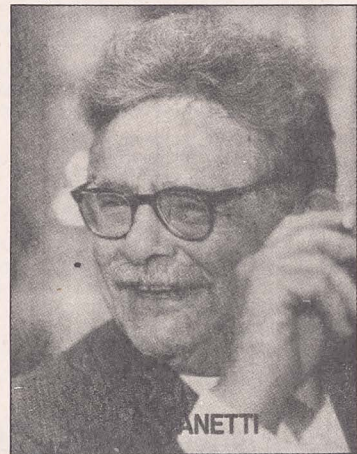
La noi în țară, este foarte cunoscut, traducându-i-se multe din lucrările sale. Subsemnatul a avut deosebită plăcere de a

ELIAS CANETTI (1905 - 1994)

La 14 august 1994, un suflăt de evreu plin de fantezie și luciditate, de tandrețe pasionată și de detașare înțeleaptă a trecut în eternitate. Canetti, curios să surprindă câte ceva din mașinăria ascunsă a roțițelor care fac timpul să gonească înainte după legi încă nedeslucite, a venit, încărcat de zile, la Marea Judecată, pentru că ticăitul ceasornicului propriu s-a oprit.

Dar ceea ce e mai esențial, mai profund, semnele existenței biologice înscrise în lucrarea spiritului său rămân aici, cu noi: romanul „Orbirea”, salutată la apariție de Alban Berg și Thomas Mann, studiul antropologic „Masă și putere”, piesele de teatru „Nunta”, „Comedia vanității”, „Sorocici”, volumele de memorialistică „Limba salvată”, „Facia în ureche”, „Jocul privirilor”.

Născut în 1905 la Ruse (Rusciuc), în Bulgaria, într-o familie de evrei sefarzi, stabilit ulterior la Viena și Zürich, Elias Canetti s-a format ca scriitor și filozof în perioada de intensă efervescență spirituală a Austriei anilor '30. S-a bucurat de recunoaștere internațională abia după cel de-al doilea război mondial, când profetismul presimțirii și analizei rădăcinilor antropologice ale fascismului, din „Orbirea”, s-a adevărit cu atâta dramatism. În 1981, i se decernează Premiul Nobel pentru literatură. Ca și la Proust sau Kafka, sensibilitatea sa iudaică se manifestă în însăși nepotolita sete de a cunoaște omenescul fără iluzii, în apărarea valorilor culturii într-o lume în care valorile materiale tind să anihileze spiritul, depersonalizând individul. Opera sa se înscrie în marea tradiție iudaică a veghiei, a dorinței de cunoaștere și de conlucrare cu Divinitatea pentru perfecționarea lumii, prin vocația de a da viață a Cuvântului.

corelată cu moartea multor altor copii în lume și, totodată, cu ultimele zile ale unei Viene libere.

Conștiința identității iudaice transpare din diferite unghieri în volum: istoric - sentimentul apartenenței lui Canetti la o colectivitate care nu dispune, ci, dimpotrivă, se întărește „în pribegie”; cultural - manifestat prin referiri la Biblie, în caracterizarea vorbirii pictorialului evreu Georg Merkel, prin familiarizarea cu universul literaturii ebraice antice și medievale, datorată lui Sonne, cunoscut în poezia neoebraică sub numele de Abraham ben Yitzhak; etic - prin eliminarea antinomiei rău/bine în definirea

unei om și prin asimilarea noțiunii de bine cu cea de frumos, deziderat al întregii opere a lui Canetti.

Analiză a fenomenului social care a favorizat penetrarea nazismului în Austria (sărăcia, șomajul), profundă luare de poziție antirăzboinică (pe plan artistic, prin analiza „Ororilor războiului” de Goya, și structural, prin încrederea în forța vitală a Cuvântului care învinge moartea), „Jocul privirilor” se configurează ca una din izbânzile spiritului, ale rațiunii, ale culturii împotriva absurdului, a urii, a unui virtual Holocaust planetar.

E. SUHOR

traduce nvela sa *Destin de contrabandă*, publicată în revista cenaclului ALFA.

Redăm în continuare câteva dintre gândurile sale:

.... Cineva nu-și poate imagina lumea, cineva nu-și poate imagina istoria, fără Israel. Fără Israel, istoria ar fi fost cu totul alta. În primul rând, noi nu am fi existat sau am fi existat într-un mod foarte diferit. O mare personalitate a spus că Franța este o concepție necesară civilizației. Eu spun că Israel nu numai că este o concepție necesară civilizației, dar este o concepție indispensabilă. Nu putem imagina cultura fără Israel, și asta merge mai departe de simpatii și diferențele noastre, pentru a repeta această expresie atât de amabilă a lui Alfonso Reyes (mexican, unul dintre cei mai mari reprezentanți ai literaturii hispano-americane - E.A.). Însă Israel există de la bun început, și există ca toate că mulți dintre noi nu știm sau nu ne gândim la aceasta. Este ceva atât de profund, încât nu avem nevoie să-l definim... Când am fost invitat de guvernul din Israel, am avut senzația de a mă fi întors la origine, la o origine sfântă. Problema aceasta a originii îmi amintește de izvoarele Nilului. Un poet latin, făcând aluzie la faptul că izvoarele Nilului erau necunoscute, misterioase, spunea că Nilul nu dorește ca ochii umani să-l cunoască izvoarele. Eu am avut la început aceeași convingere - că mă întorc la izvoare - când am știut că trebuie să merg în Israel, când am știut că, pentru mine, aceste nume, aceste sunete ale Vechiului și Noului Testament nu-mi vor fi nume și sunete, ci se vor transforma în imagini, pentru că, deși sunt aproape orb, pot vorbi cu imagini. Ele se vor transforma în amintiri, în părți esențiale ale vieții mele”.

Borges, răspunzând la o întrebare despre imaginea ce i-a fost dată evreului : pe de o parte, personificare a tot ce e rău și, pe de alta, idealizare extremă (nu crede oare că

evreul are dreptul de a nu corespunde nici uneia dintre cele două scheme?)

„Fără îndoială. De fapt, un evreu este o ființă greu de încaadrat în scheme. Singura schemă care îl reflectă este cea a unei lumi care circula la New York : « Ce este un evreu ? Un evreu poate fi înalt, scund, cărn, cu nasul mare, cu părul roșu, cu părul negru, simpatic, antipatic, pistruiat, fără pistrui, cu urechi mari, cu urechi mici, însă singurul lucru ce îl deosebește de ceilalți este că nu știe ebraica » .

La o altă întrebare (de unde vine atracția lui pentru mistică evreiască, pentru Cabala?),

răspunde :

„În primul rând, vine de la lectura GOLEM-ului. Apoi, acasă, am o bibliotecă importantă, în diferite limbi, despre Cabala. Ceea ce mă atrage este impresia că autorii cabaliști nu au scris pentru a înlesni aflarea adevărului, pentru a-l oferi de-a gata, ci pentru a-l insinua și a stimula căutarea lui. De aici bogăția de mituri și simboluri în care autorii lor nu au putut crede. Și asta nu se referă numai la cabaliștii medievali, ci chiar la Biblie, la Cartea lui Iov . Ei nu vorbesc într-o formă logică, vorbesc de simboluri și metafore, nu spun deschis, ci doar sugerează drumul”.

La întrebarea : ce crede despre Ierusalim?,

răspunde :

„Nu există în lumea întreagă un oraș care să fi fost atât de răvnit ca Ierusalimul. Cele treizeci de secole ale lui puteau inspira o carte magică, un fel de epopee lungă, ale cărei pagini infinite ar răscumpăra nu numai faptele istorice pe care le ascund arhivele și care-i perpetuează faima, ci ceea ce au simțit și visat, în secret, generațiile de captivi și generațiile din Diaspora. Ierusalimul este un mare pocal în care s-au acumulat și decantat visele, veghele, rugăciunile și lacrimile acelor care nu l-au văzut niciodată, însă au simțit foame și sete de el.

Acest lucru nu este o fabulă. Acest lucru l-am simțit eu la Ierusalim”.

EZDRA ALHASID

O carte zguduitoare a lui SIMON WIESENTHAL

Simon Wiesenthal, unul dintre puținii supraviețuitori ai Holocaustului, când și-a regăsit libertatea, după ani de detenție în lagărele naziste, și-a pus întrebarea: acum ce voi face? Simon Wiesenthal și-a împus ca o datorie sfântă să-i găsească și să-l predea justiției pe criminalii de război dispăruți, spre a-și primi pedeapsa binemeritată. Astfel a luat naștere, în 1945, la Viena, Centrul de documentare evreiască, datorită căruia, în urma unor lungi și minuțioase investigații și cercetări, întreprinse de colaboratorii lui Wiesenthal, directorul Centrului, au putut fi descoperiți și capturați Adolf Eichmann, Rudolf Stangl, comandantul lagărului Treblinka, Otto Wagner, adjunctul lui, inspectorul SS care a arestat-o pe Anne Frank și familia ei și încă mulți alții.

În ultima sa carte, „Dreptatea nu înseamnă răzbunare”, Simon Wiesenthal, face, într-un fel, bilanțul vieții sale de lupte duse pentru stabilirea dreptății. „Ca lumea să nu uite”, lucru pe care îl consideră absolut necesar, cu atât mai mult, cu cât - cum spune el însuși - „la 80 de ani (vârsta când a scris cartea), eu sunt unul din ultimii martori în viață și nu scriu decât în această calitate”.

În această carte, el amintește despre descoperirea criminalilor care l-au făcut celebru - pomenită mai sus -, dar și de lupta dusă pentru imprescriptibilitatea crimelor de război în Germania. El mai povestește despre ancheta întreprinsă spre a-l descoperi pe Alois Brunner, călăul nazist protejat de Siria, care, în 1962, a încercat să-l răpească pe președintele Congresului Mondial Evreiesc ca să-l schimbe apoi cu Eichmann, ca și despre acțiunile întreprinse în America de Sud spre a-l descoperi pe cel ce s-au făcut vinovați de masacre și care nu fuseseră niciodată arestați: Rauf, „inventatorul” camioanelor cu gaz Roschmann, pe care

a reușit în cele din urmă să-l prindă, datorită ecranizării unui roman.

În această carte-monument - cum o numește prea bine Peter Michael Singer, prefăcătorul ei - Wiesenthal mai povestește, de asemenea, răfulele lui cu conducătorii țării al cărei cetățean devenise, Austria. E vorba de o adevărată polemică împotriva cancelarului Kreisky, prin care l-a silît pe acesta să înlăture din guvernul său pe un ministru vinovat de crime de război, ca și de afacerea președintelui Waldheim, a cărui demisie a fost cerută de Wiesenthal, în urma concluziilor comisiei de anchetă propuse de el.

Înflăcărat și neînduplecat apărător al drepturilor omului, Wiesenthal nu s-a mărginit doar să-l vâneze pe naziști. Pe el l-a rugat mama lui Raoul Wallenberg să ancheteze asupra soartei diplomatului suedez care, cum se știe prea bine, a salvat, la Budapesta, mii de evrei și a fost arestat și întemnițat de sovietici. Wiesenthal a descoperit că, la data aceea, Wallenberg trăia încă, deși trecuseră zece ani de la arestarea sa, iar sovieticii îl declaraseră mort.

Hulit și dușmănit de unii, care i-au dorit, nu o dată, moartea, Simon Wiesenthal e socotit, în cea mai mare parte a lumii, pe bun temei, unul dintre cei mai mari și cei mai vajnici luptători pentru dreptate, manifestându-se în fel și chip admirația și stima față de el. Este de cinci ori Doctor Honoris Causa, comandor al ordinului olandez Orange-Nassau, comanditor al Italiei, cavalier al Legiunii de Onoare, decorat de fosta Republică Federală a Germaniei cu Marea Cruce de Merit, iar de America cu Medalia de aur a Congresului. Și lista nu e exhaustivă.

Din această carte, deosebit de interesantă și revelatoare, redăm pentru cititorii noștri capitolele de mai jos.

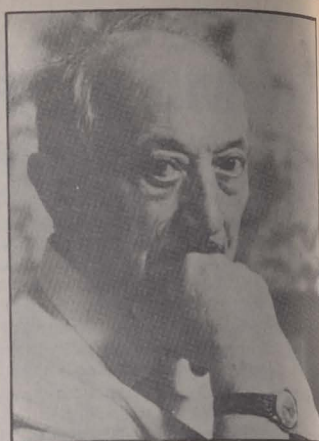
venise să constate decesul victimelor. Așa că se adresară biroului nostru de cercetări, cu rugămintea de a-l căuta pe acest om.

N-a fost un lucru prea greu, căci doctorul Zartl figura în registrele Ordinului medicilor austrieci. Aflărm astfel că el se instalase la Hohenau, în Austria de Jos.

Christian Van Humbergh, un negustor de mobilă din Tilburg, care își luase sarcina să descopere locul unde erau îngropați rezistenții olandezi, telefonă, în urma sfatului meu, la adresa indicată de mine. Dar nu răspunde dr. Zartl, ci soția lui, care nu se dovedi prea cooperantă: soțul ei nu vorbea despre aceste „lucruri” cu nimeni.

Și închise telefonul.

Prezentare în traducere de PAUL B. MARIAN

LEUCHTER ARESTAT

Autointitulat inginer și „expert în camere de gaze”, Fred Leuchter, care neagă Holocaustul nazist a fost arestat de curând la Köln, cu o jumătate de oră înainte de a voi să apară la televiziune, pe canalul 1. Arestarea a fost fundamentată prin „instigare la ură de rasă”. Procuratura îi reproșează lui Leuchter atășarea poporului și „denigrarea memoriei celor decedați”. Acum îl amenință o pedeapsă de până la cinci ani închisoare. Schreinemakers, autorul emisiunii, declară: „Eu doaream să-l demasc pe acest individ drept părinte spiritual al extremiștilor de dreapta și să arăt că numai dintr-un creier bolnav izvorăște capacitatea de a crea astfel de mașini de ucidere. Prin această acțiune fulger autoritățile au reușit să facă din Leuchter un martir al neonaziștilor”. Dar nu ar fi fost

oare mai rău dacă el s-ar fi putut prezenta la star al unuia din Talkshow-urile de la televiziunea germană, care se bucură de cel mai mare succes (7,65 milioane de spectatori)? Acum „specialistul în metode de ucidere” are arestat la domiciliu în Mannheim. Procurorul Hans Heiko Klein declară: „Fred Leuchter a susținut, în noiembrie 1991, a defini dovezi științifice pentru faptul că în lagărele de exterminare naziste nu a avut loc nici un fel de exterminări în masă, instalațiile tehnice nu au fost potrivite pentru astfel de acțiuni”. Pentru „prestația” sa, el a obținut aplauze de la scena internațională radicală de dreapta și a fost invitat cu plăcere de neonaziștii germani în calitate de conferențiar. Drept urmare, Leuchter a fost condamnat la un an de închisoare.

MEDICUL ȘI MORȚII (I)

Acest capitol este dedicat unui medic care, în 1984, mai trăia, respectat de toți, în orașelul din Austria, unde și-a exercitat profesiunea mai mulți ani. În timpul războiului n-a săvârșit nici o crimă și această afacere nu putea avea nici o urmă juridică pentru el.

În cazul său, nu era vorba de destăinuirea unei crime (ea a fost comisă demult), ci pur și simplu de a da un mormânt decent unui număr de paisprezece luptători din rezistența olandeză, executați de un comando SS la 26 mai 1944. Părinții lor doreau să le dezgroape corpurile spre a le transfera într-un cimitir.

Dar nimeni nu știa în mod exact unde se află ei. Singurul lucru cert era că execuția avusese loc undeva într-un loc căruia i se spunea Dunele dintre Bois-le-Duc și Tilburg, în provincia olandeză a Brabantului. Cel vinovat de această operație era o oarecare Herbert Funk, un fost polițist afectat SS-ului

cu gradul de Obersturmbannführer. În momentul execuției, el nu comanda totuși o unitate SS, ci un comando al poliției din Tilburg. După război, n-a fost condamnat decât la zece ani închisoare, deoarece nu el dăduse ordin de execuție, ci doar îl îndeplinea. S-ar fi spus că acești zece ani de detenție i-ar fi dat timp să se gândească și să-și dea seama de ceea ce făcuse. Dar Funk nu se schimbă deloc: când familiile oamenilor executați pe dune au venit să-l vadă, ca să-l roage să cerceteze mormintele părinților lor, el i-a dat afară din birou, după ce le-a declarat că-i obligat să păstreze secretul, că jurământul pe care l-a depus Führerului îi interzice să dea vreo indicație.

Locuitorii din Tilburg, oraș de unde erau originari cei mai mulți dintre rezistenții executați, nu renunțară însă. Ei descoperiseră în dosar că, după execuție, un medic al poliției

UNUL DINTRE ULTIMII EVREI DIN TÂRGOVIȘTE

S-a stins recent din viață, deplâns, cu sincere regrete, efectiv de întreaga urbe, unul dintre ultimii evrei (dacă nu chiar ultimul) din fosta cetate de scaun a Țării Românești, Târgoviște, doctorul Maximilian Königsberg. Figură marcantă a corpului medical, profesionist de înaltă calitate, dăruit trup și suflet, zi și noapte, oamenilor aflați în suferință, celor ce aveau nevoie nu numai de îngrijire, dar și de o vorbă bună, de o luminoasă alinare sufletească, Maximilian Königsberg a fost o întruchipare ideală a înșeși ideii de medic în înțelesul ei atât evreiesc, cât și general umanist.

Am scris nu întâmplător „în înțelesul evreiesc”, pentru că doctorul Königsberg s-a simțit și a fost, în toate fibrele gândirii și comportării sale, un adevărat evreu; în nici un moment al vieții sale nu și-a renegat calitatea și demnitatea de evreu, afirmându-

și-le, dimpotrivă, fără infatuare orgolii, însoțit cu tenacitate și cu pasiune. A condus o viețică obște a evreilor târgovișteni (atât timp cât acesta a existat), a fost membru fondator și vicepreședinte al filialei locale a Asociației Culturale de Prietenie România-Israel, s-a ocupat din toate puterile de răspândirea adevărului despre iudaism, dar, îndeosebi, a izbutit - prin exemplul cotidian pe care îl oferea, de om consacrat neprecupețit obștii - să cucerească mereu tot mai mulți prieteni sinceri pentru evrei și pentru Israel, să strângă în jurul său valori veritabile în numele binelui și al frumuseții.

Fie-i amintirea binecuvântată minunatului medic evreu Maximilian Königsberg, flu credincios al Târgoviștei! Sincere condoleanțe soției și fiicei îndurerate!

V.B. și I.G.

STATELE UNITE EXPULZEAZĂ PE FOȘTI PAZNICI AI LAGĂRELOR DE EXTERMINARE

Un judecător american a dispus expulzarea din S.U.A. a unui fost paznic al lagărelor de exterminare.

După cum a comunicat Ministerul de Justiție al Statelor Unite, este vorba de Anton Tittjung - în vârstă de 69 de ani, croat, născut în fosta Iugoslavia - care, în timpul celui de-al doilea război mondial, ca SS-ist, a fost supraveghetor în lagărul de exterminare Mauthausen. Lui Tittjung i s-a cerut să-și caute o țară care să-l primească. În cazul când nu ar găsi, va fi expulzat în Croația.

Tittjung a imigrat în 1952 în S.U.A., trecând prin Austria. În 1990 i s-a retras cetățenia americană, după ce Secția specială a Ministerului de Justiție al S.U.A., „Office of Special Investigations” (OSI), în cadrul unui proces care a durat trei zile, a adus dovezi zdrobitoare împotriva lui.

La Mauthausen au fost omorâți zilnic 200 până la 400 de oameni, în modul cel mai barbar.

De la înființarea ei, în anul 1979, OSI s-a îngrijit ca unui număr de 48 de criminali de război naziști să li se retragă cetățenia americană, iar 40 au fost expulzați din S.U.A.

DECESE

În cimitirele Comunității Evreilor din București au fost înmormântați, în perioada 1-31 iulie 1994, următorii:

Cosmin Jean Bally (81 de ani), str. Chopin nr.8; Junger Terezia (76), str. Socului nr.18; Schmelzer Emanuel (86), str. Pictor Stihl nr.20; Barasch Moritz (75), str. Uioara nr.3; Luta Sofia (80), str. Brezoiului nr.14; Hirsch Mircea (69), str. Jean Louis Caladron nr.1-5; Edelstein Ghitla (84), Faer Ana (63), Wexler Cocuța (86), Marcu Strul (62), Cămin „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen”; Iser Solomon (77), str. Vasile Părvan nr.2; Iancu Solomon (83), Bd. Chimistilor nr.3; Pedvisocar Moritz (86), Cal. Griviței nr.76; Löbel Jeana (101), str. Ion Măiorescu; Pincas Roza (78), str. Mașina de Păine nr.20B; Abramovici Avram (71), str. Biserica Amzei nr.27; Iremciuc Anatolie (75), Fabian Reghina (84), Cămin „Martin Băluș”; Solomon Samuel (83), str. Candiano Popescu nr.63.

Comunitatea evreilor din Arad cu adâncă durere, a luat cunoștință, că în ziua de 10 iulie 1994 a înecat din viață, în Haifa, ultimul său prim rabin dr. NICOLAE SCHÖNFELD, pe care nu-l va uita niciodată.

Neuitate amintiri și profund omagiu la trecerea a 25 de ani, la 9 Av 5754, de la dispariția scumpei mele mame LAURA FAUST, născută KAPELMACHER (V.Dornei). Ing. A.Faust - fiu.

Marcela și Felicia - fice, Tina, Nini și Didi - nepoți amintesc celor ce l-au cunoscut că la 3 Tisri se vor împlini 30 de ani de când ne-a părăsit cel mai minunat tată și bunic, WEINSTEIN BERL, născut în 1902, la Iași. Durul și lacrimile nu vor seca niciodată.

Cu suferințele cernite de durere, Lia - fiică, Sami - ginere și Daniel Blumenfeld, adorat nepot, anunță trecerea în eternitate, la 7 Av 5754, a lui IANCU SAFERMAN, din Bucecea, iubitor, generos și înțelegător tată, socru și bunic. Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Cu adâncă durere, Edith - soție, Ingrid - fiică, Siegfried - frate, anunță dispariția iubitelui lor MAXY KÖNIGSBERG, medic din Târgoviște, generos și om de aleasă ținută morală, bun evreu. Nu-l vom uita niciodată!

Solo - soț, Hary Sternbaum frate (New York), anunță cu durere că s-au împlinit 11 ani de la înțetarea din viață a doctor PEPI HORENSTEIN, care a avut un caracter deosebit de frumos și bun. Să-i fie somnul lin și să se odihnească în pace!

Cu aceeași profundă și permanentă durere și tristețe, reamintesc că la 23 Tisri 5755 - 12 septembrie 1994 - cutremurătoare amintire, se împlinesc 10 ani de la crâncena clipă a despărțirii de iubitul și în veci neuitatul meu soț HERMANN WEINTRAUB, avocat, Iași, doctor. În drept la Universitatea din Roma, Italia, Școala Teologică din Comunității Evreilor Iași, directorul Liceului Comercial Evreiesc Iași, profesor la cele trei licee evreiești din Iași. Profesoară Lucia Altarescu Weintraub.

Familiiile Vernescu și Langmaniei reamintesc, cu aceeași durere, că la 1 Tisri s-au împlinit 8 ani de la pierderea iubitei lor - prof. LEONTINA VAISMAN. Fie-i amintirea binecuvântată!

La 1 septembrie s-au împlinit 19 ani de când dragul meu soț SILBERBERG DEZSO, din Timișoara, m-a părăsit. Figura lui luminoasă e veșnic prezentă. Soția Dora.

Cunoscătorii le amintesc că la 5 oct., 5 ani se împlinesc de când JULIETA BRENNER a decedat. Cea care viață mi-a dat, în suferință simt prezența, dar în casă-i simt absența.

Readuc în amintirea prietenilor pe doctorul SOLOMON ZIBALIS, la 15 ani de la dureroasă despărțire. Duioș omagiu de dragoste și prețuire. Soția.

REALSEMITISM

Antisemitismul înseamnă, dacă ne conformăm dicționarului, o atitudine răuvoitoare, de ostilitate față de evrei, din considerente religioase sau rasiale. Nici termenul, nici conținutul său nu sunt de dată recentă. Din păcate, ambele datează de milenii.

Oamenii (mai ales cei adevărați), cu experiență, cei cultivați nu pot să nu recunoască, pe de o parte, lipsa de logică de care este generat fenomenul, caracterul său abstracț, iar, pe de altă parte, răul, gravele prejudecări pe care le-a adus evreilor, dar și **non-evreilor**, știut fiind că, adesea, antisemitismul se transformă în fenomene ce pun în pericol și pe neevrei, dar, și mai grav, orânduirea democratică în substanța lor.

Este adevărat că termenul în sine, **antisemitism** este impropriu; nu **semitul** ci **evreul** face obiectul procesului, adică numai un segment delimitat, diferențiat al populației semite. În acest caz, apare clar că termenul cel mai adecvat ar fi cel de **antievreism**. Ținând seama de rutină, vom folosi însă (cel puțin acum) termenul de antisemitism.

N-ar fi, oare, momentul, însă, pentru întrebarea: „Ce a dus la apariția fenomenului cunoscut sub numele de antisemitism?”

Și, pentru că se pare că numai lămurindu-ne asupra cauzelor am putea contribui la rezolvarea problemelor, este, poate, locul să formulăm și o altă întrebare: „Nu cumva lipsa de cunoaștere a culturii evreiești, a modelului de viață evreiască diferit de cel al altor popoare, ecartul în spațiul mentalităților, simbolurilor, stau la baza nașterii antisemitismului?”

Dacă această întrebare ar primi răspuns afirmativ, atunci ar fi ușor de identificat modalitățile prin care, acum, când ne pregătim pentru mileniul al III-lea, pe care-l dorim, îl sperăm mai prosper, dar și mai rațional și guvernat de respectarea drepturilor omului, vom putea să contribuim la combaterea îngrijorătoarelor semne de intoleranță, xenofobie, antisemitism manifestate în multe zone ale lumii.

În opinia mea - și cred că nu greșesc -, incultura, necunoașterea, o educație mai puțin orientată spre cooperare existente la baza lor, ar avea ca soluție, în care eu cred, compensarea acestor aspecte printr-o

permanentă alimentare cu informație corectă. Nu trebuie să obosim niciodată în efortul de a face cunoscute, de pildă, contribuțiile evreilor la știință, cultură, la progresul umanității, de multe ori recunoscute de societate drept foarte prețioase și confirmând cunoscuta sintagmă „Popor al Cărții”, prin care sunt identificați evreii.

Va trebui prezentat **autenticul evreiesc** pe care l-aș numi cu o formulă personală „**realsemitism**” (chiar dacă mai corect ar fi „**realevreism**”). Este unul din demersurile pe care, și în calitate de președinte al Federației Comunităților Evreiești din România, îl voi sprijini, cu încrederea că poate fi util în combaterea și prevenirea oricăruia discurs antievreiesc.

Invit intelectualii evrei și neevrei să contribuie, să participe la acest program, care s-ar putea numi **contribuția evreilor la știință, cultură și viață socială** și care va consta în publicarea de studii și cărți, prezentarea de conferințe, realizarea de filme etc.

Acest proiect trebuie să fie completat de un altul dedicat **cunoașterii celuilalt**, la care am să mă refer cu alt prilej.

Mi-aș permite să înghii cu o remarcă: este extrem de important pentru succesul unor astfel de proiecte să dăm importanță cuvenită cuvintelor, exprimărilor noastre, care trebuie să fie exacte și să permită o evaluare corectă a fenomenelor.

Termenul **antisemitism** folosit în evaluarea relației dintre evrei și neevrei în România, nu mi se pare a fi o exprimare exactă; există antisemiți, ca în multe țări, există manifestări antisemite și avem obligația să le combatem, dar, mai ales, să prevenim acreditarea lor.

În acest scop, cred că trebuie să prezentăm, să vorbim intens despre **autenticul evreiesc, realsemitismul** putând fi un mijloc terapeutic, dar și un vaccin eficient împotriva unei stări patologice endemice cu potențial epidemic și, ca în prevenirea oricărei epidemii, pe lângă vaccin este nevoie și de o pregătire a populației, de o bună informare.

Deci, **realsemitismul** împotriva antisemitismului.

Academician NICOLAE CAJAL

30 de zile de la atentatul terorist de la Buenos Aires

ADUNAREA DE LA TEMPLUL CORAL

Joi, 18 august a.c., la Templul Coral din București, a avut loc o impresionantă adunare consacrată memoriei celor 95 de martiri uciși în atentatul terorist împotriva unei instituții evreiești din Buenos Aires, căruia i-au căzut victime oameni pașnici, evrei și neevrei.

Au participat președintele Federației Comunităților Evreiești din România, acad. prof. dr. Nicolae Cajal, conducători ai F.C.E. și C.E.B.

A fost prezent dl Victor Opaschi, consilier prezidențial.

Au fost de față Excelența Sa dl Avshalom Megiddon, ambasadorul Statului Israel la București, Excelența Sa dl Bernard Boyer, ambasadorul Franței, Excelența Sa dl Anton Rossbach, ambasadorul Germaniei, dna Nancy Pelletreau, consilier general al Ambasadei S.U.A., dl Vick, însărcinat cu afaceri ad interim al Ambasadei Argentinei, dna Lily Hahamy, consilier cultural al Ambasadei Israelului.

Au luat parte d-nele Tova Bin Nun și Barbara Koen, din partea Agenției Evreiești (Sohnut), reprezentanți ai presei scrise și audiovizuale din Capitală.

În prezența unui numeros public, printre care mulți intelectuali evrei și neevrei, nume de prestigiu ale vieții culturale românești, prim-cantorul Willy Harnik a oficiat un serviciu divin în memoria celor pieriți Al Kiduș Hašem la Buenos Aires (Argentina). Corul Templului Coral (dirijor Roger Avramescu) a intonat cântecul sinagogale adecvate comemorării.

În cuvântul d-sale, dl acad. prof. dr. Nicolae Cajal, președintele F.C.E., a mulțumit celor prezenți pentru gestul de solidaritate cu victimele acțiunii teroriste petrecute în urmă cu 30 de zile în Buenos Aires, la Asociația Mutuală Israelită. După ce a deplăns pierderea atâtor vieți omenești nevinovate, d-sa a

subliniat caracterul illogic al antisemitismului, care aduce prejudicii nu doar evreilor, ci și democrației în genere, chemând toți oamenii de omenie, de pretutindeni, la găsirea de soluții eficiente pentru combaterea acestui flagel.

După ce auditoriul a păstrat un moment de reculegere, Excelența Sa dl Avshalom Megiddon, ambasadorul Statului Israel la București, a exprimat durerea și indignarea față de această crimă abominabilă a dușmanilor păcii, arătând că intensificarea atentatelor teroriste din ultimii ani, atât în Argentina, cât și în alte părți ale lumii, are ca scop subminarea procesului de pace între Israel și țările arabe. Considerând că este nevoie de o coordonare a eforturilor internaționale pentru a-i obliga pe teroriști să renunțe la violență și la escaladarea conflictelor în Orientul Apropiat, d-sa și-a exprimat încrederea în victoria păcii.

Hahamul Eliezer Glantz și prim-cantorul Willy Harnik au intonat rugăciuni pentru odihna sufletelor celor uciși în atentat.

Corurile Talmud Tora și „Șira Vezimra” (conduse de Izu Gott) au interpretat cântece în ivrit și idiş, dedicate momentului comemorativ („S'brent”, de Mordehai Gebirtig, „Kol Haolam Kulo”, „Gam Ki Eileh”, „Marşul partizanilor evrei”, de Hirsch Glück, „Ani Maamin”).

Ceremonia s-a încheiat prin intonarea de către cele două formațiuni corale a imnului național al Statului Israel, „Hatikva”, întărind conștiințele celor prezenți, dăruindu-le mereu reînscută speranță în victoria Binelui asupra Răului, a luminii asupra forțelor întinerului, a păcii asupra conflictelor armate, atât în Israel, cât și în întreaga lume.

(În numărul următor al revistei vom publica respectivele cuvântări.)

Douăzeci de ani fără SIMHE SCHWARZ

La 14 august (26 Av), s-au împlinit 20 de ani de la decesul creatorului de valori artistice și spirituale iudaice Simhe ben Tvi z.l. Multiplu său talent teatral s-a relevat încă din 1919, în natalul Podu Iloaiei, când s-a prezentat spectacolul revuistic local „Podoloiar Țimes” („Ghivei podoloiar”). În colaborare cu doi „protingineri”, a alcătuit textul, a regizat, a interpretat, a schițat decorul și costumele, a adaptat muzica. Publicul a fost încântat. Temeinica cultură și educație tradițională de acasă, neobosită năzuință spre cultura universală și spre măiestrie profesională apar în toată activitatea sa: traduceri din Bialik, Manger, Baudelaire, Verlaine, dramatizarea după „Fiske”, de Mendele Moier Storim (jucată la Tel Aviv, în 1939), nuvele, articole, dar - mai ales - teatru. Spectacolul grupului „Cameleon” (Cernăuți, 1932) a găsit răsunet în toată țara, astfel încât autorul a fost nevoit să interzică folosirea publică a lucrărilor proprii fără aprobarea sa.

În 1936, se stabilește la Paris, unde regizează câteva piese, scrie scenarii de film și... așteaptă. Acolo ne-am întâlnit în vara lui 1937, în vara lui 1938 (și, mai târziu, în 1969). Când un studio cinematografic i-a aprobat un scenariu, Hitler a atacat Polonia. Război, invazia nazistă. Simhe se salvează cu greu în Elveția. În lagărul de refugiați, creează și prezintă spectacolul „Haki-Baki”. După eliberare, își va relua, la Paris, activitatea teatrală, sub forma teatrului de marionete în idiş „Haki-Baki”. Va fi foarte apreciat de critica de artă pariziană și de mari personalități, ca M. Chagall, Manes Sperber, A. Kolnik ș.a. Dar din succes moral nu se poate trăi. A emigrat în Argentina, împreună cu tovarășa de viață și de creație, Ruth. Spectacolul a fost foarte gustat și în vacanța de vară, în colonia lor de odihnă, la mare. Între timp, Ruth obține diploma de psihoterapeut, iar Simhe este solicitat de

vechea sa pasiune - sculptura. Încă în 1930, la Cernăuți, crea mici figurine de lut. Acum muncește din greu, ia lecții de la maeștri și dă dovadă de originalitate, profunzime, autenticitate și har. Dansul hasidic-i inspirat o creație, care eternizează în bronz patosul hasidic și cel vital.

Sculptura în bronz cere sacrificii materiale. Și, totuși, a găsit amatori atât pentru operele figurative, cât și pentru cele abstracte. Căci orice creație a sa are un sens și un mesaj. A realizat decorațiuni de interior. A atins apogeul prin Monumentul Eroilor Evrei din Cimitirul de la Buenos Aires. Moartea sa a fost prematură. De pe urma lui au mai rămas machetele pentru o serie de monumente, care ar fi trebuit să fie situate fiecare în una dintre marile așezări evreiești ale țării de adopțiune. Fiecare dintre literele alef-beitului, îmbinate cu ale alfabetelor greco-latin și slav, simboliza unitatea geniului uman, izvorâtă din focarul biblic, din pasiunea profetică, din profunzimea sinaitică, din încercările Diasporei. Machetele realizate sunt o creație în sine, chiar și fără aureola arhitecturală coresponsătoare.

Marionetele și scenografia „Haki-Baki” au fost donate unui celebru muzeu american de marionete, care le va expune permanent, ca o culme a acestei arte. Textul și muzica i-au permis lui Ruth să încheie un videofilm, unicat în genul său. La cursurile de idiş de la Oxford (vara 1994), filmul a fost prezentat și comentat de Joachim Hemmerle, din Mannheim. Cum profesa Manger, „Kein tropn seinkeit gheit niht in der welt farloim” („Nici un strop de frumusețe nu se pierde în lume”).

Să-l regăsim și noi.

I. KARA

DL MAX VAN DER STOEL

s-a întâlnit cu ziaristi din presa pentru minorități naționale

Miercuri 17 august a.c., s-a desfășurat, la sediul Guvernului României, o întâlnire între dl Max van der Stoel, înaltul comisar al C.S.C.E., cu ziaristi din presa pentru minorități și din redacțiile de radio și televiziune ale emisiunilor pentru minorități.

Au participat reprezentanți ai presei din partea Forumului Democratic German, Uniunii Croaților, Uniunii Albanezilor, Federației Comunităților Evreiești, Federației Elene, Comunității Rușilor Lipoveni, Partidei Romilor, Uniunii Armenilor, redacției TVR în limba germană, redacției TVR în limba maghiară, redacției Radio România în limba maghiară.

La întrebare a luat parte dl Ivan Trutzer, secretar executiv al Consiliului pentru Minorități Naționale.

În alocuțiunea d-sale, dl Max van der Stoel a făcut o succintă trecere în revistă a activității depuse de la numirea în funcție (1992) până în prezent, definind conceptul de diplomație preventivă, ca modalitate de prevenire a conflictelor interetnice, concept pus în circulație, cu precădere, după Conferința la nivel înalt de la Helsinki, din 1992. Nevoia de diplomație preventivă a devenit tot mai evidentă după drama, în curs de desfășurare încă, din fosta Iugoslavie. Pentru a evita situații care ar putea duce la tensiuni interetnice, d-sa a vizitat Estonia, Letonia, Slovacia, Ungaria, Macedonia,

Albania, Kazahstan și Kirghistan. În România, d-sa s-a întâlnit cu reprezentanți ai minorității maghiare și ai altor minorități. A avut o discuție specială cu reprezentanții romilor, a discutat cu reprezentanți guvernamentali, dar și cu cei ai unor organizații neguvernamentale.

În recomandările făcute guvernelor statelor vizitate, d-sa se sprijină pe documentele Conferinței C.S.C.E. de la Haga, din 1990, în care se specifică obligația statelor din C.S.C.E. de a proteja poziția minorităților care trăiesc pe teritoriul lor, dar și faptul că minoritățile nu pot pretinde o poziție privilegiată. Misiunea d-sale este de a menține un echilibru între nevoia firească de identitate națională a fiecărei minorități și integrarea ei în societatea în care trăiește.

La întrebările puse de ziaristi privind aprecierile dlui Max van der Stoel despre situația minorităților din țara noastră, înaltul comisar al C.S.C.E. a răspuns în cadrul unei conferințe de presă desfășurate joi, 18 august a.c., tot la sediul Guvernului României, în care a arătat că a făcut recomandări Guvernului în vederea elaborării legii învățămintului pentru minorități, a legii minorităților, opinând și pentru introducerea în manualele școlare a unor capitole privind istoricul minorităților care trăiesc în patria noastră comună.

ROȘ HAȘANA

Pe valurile veșniciei curgătoare plutesc făruși la depărtări egale, purtând câte un număr de măsurătoare a vremii, semn de orientare pentru cercetătorii timpului și punct de reper pentru vâslășii oboșiți. Cotituri făcute să insuflă speranță în mai bine și credință în puterea de reînnoire a omului și a timpului. Popas pentru contemplarea unui apus de aur și a aurorei celui care răsare.

În atmosfera unei bune dispoziții filtrate prin cuget, se întâmpină marea sărbătoare, lichidatoare a succesiunii anului trecut și călăuză în necunoscutul celui viitor.

E de trei ori sfântă sărbătoarea de Roș Hașana. Nimic din odihnitoarea moleșire a sărbătorilor vesele, nici din năduful apăsător al acelora în amintirea nenorocirilor din trecut, ci un moment de reculegere după un lung an trăit în zăpăceala intereselor meschine și neastâmpărul ambițiilor deșarte.

E Roș Hașana, cea dintâi dintre sărbătorile evreiești.

Ziua în care tot omul descinde adânc în forul său interior, căutând să pătrundă rostul vieții și să se lepede de balastul care îngreuiază avântul sufletului și stângherește cultivarea inimii. Inima... sursa tuturor ispitelor rele, ca și izvorul tuturor învrednicirilor este brăzdată de tot soiul de amintiri din trecut. Plivită de buuriile otrăvitoare ale pornirilor impure, prin fiorii căinței. Semănată cu grăunțele hotărârilor de îndreptare, sugerate de pomenirea înălțătoarelor fapte ale eroilor spirituali. Stropită de alinătoreala ploaie a lacrimilor, încălzită și luminată de zelul sufletului curățat

și călit în dor și voință de a lega rod, de a fecunda faptele bune și gândurile curate, căci, „Amintirea întregii Creații, faptele omului și poruncile sale, ca și urmările celor mai însemnați ai lui pași, gândurile omului și planurile sale ca și ispitele și cauzele acțiunilor omenești, toate sunt amintite și înșirate înaintea Ta, Atotputernicul...”

...„Slavă insului care nu te va uita și fiului omului care se va învrednici de Tine”.

Astfel căuta evreul să se concilieze cu Dumnezeu sau la începutul anului, căci: „Azi naște o lume nouă, azi apar în fața Judecării toate creațiunile lumii”. Cuvinte care sfredelesc adânc, până dau de comoara sufletului evreiesc, de zăcămintele de pietate, fidelitate și duiosie, înăbușite tot anul de o viață vulgară.

„Îmi voi aminti de pactul încheiat cu înaintașii noștri, scoși din țara egipteană”.

Astfel evoca Israel armonizarea cu trecutul său glorios pentru a-și pregăti trecerea într-un viitor mai glorios, fără jug străin, fără cultură și moravuri străine impuse de tirania mediului, tiranie morală, nemiloasă și de neînălțat, mai greu de suportat ca cea materială care distruge trupul și sufletul. „Sună trâmbița libertății noastre, ridică steagul eliberării noastre din captivitate, adună împrăștierea dintre popoare și risipirile din colțurile lumii și adăpostește-ne cu bucurie și cânt în Cetatea Ta Sfântă, în Sion, în țara „pe care și-a fixat privirea Dumnezeu”.

MOSES DUFF

SIMBOLURI DE ROȘ HAȘANA

ÎNSEMNĂRI DESPRE HASIDISMUL MARAMUREȘAN (I)

Dorim să punctăm câteva aspecte ale mișcării hasidice din Maramureș - mai precis, să schițăm câteva trăsături ale unor membri ai dinastiei rabinice Teitelbaum, începând cu Moșe Teitelbaum și terminând cu Iaiiș, Ioel Teitelbaum, dar Sathmar rebe, plecat în 1944, plecare mult discutată.

Greu sunt de deslușit chiar și căile omului. Dar înainte de a scrie despre o mișcare cu specificul său maramureșan, trebuie să afirmăm că ne ocupăm de o temă despre care aici și acum, în România, se poate vorbi doar la timpul trecut...

Holocaustul și apoi dictatura ateistă i-au lichidat pe hasidimii, au lichidat curțile rabinice. Despre existența acestei mișcări vorbesc doar arhivele, destul de sărace, câteva case, sinagogi, lespezi de mormânt. Putem azi doar spune că a existat în Maramureș un hasidism, au existat „Căutători ai lui Dumnezeu la poalele Carpaților”. În prealabil, câteva lucruri despre locuitorii acestui ținut, așa cum reies ele din monografia vremii. La granița cu Galiția se întinde satul Borșa. Vârful mirifice ale Carpaților se înalță deasupra Borșei și a satului Kutov, unde trăia soția lui Baal Șem, în timp ce el s-a urcat spre înălțimi pentru a fi mai aproape de Dumnezeu, pentru a depăși granița ce desparte binele de rău, spre a putea ajunge la gândul că Domnul, numele lui fie binecuvântat, este unul cu lumea creată de El, iar Dumnezeu dorește ca fiecare să-L slujească în felul său. Baal Șem a coborât în satele maramureșene, unde folclorul i-a păstrat memoria. Se spune că primul său învățel a fost un băiat din Borșa, pe care țăranii îl numeau Lupu al lui Chiș. Dar din Maramureș au provenit încă mulți rabini hasidici, ca Reb Nahman, Reb Moise din Kutov și alții.

Dar acum, pe baza unei sociografii din 1876, să vedem cum era populația Maramureșului. Românii, evlavioși până la bigotism, își țin posturile prin totală reținere alimentară. Pe cât sunt de credincioși, pe atât de superstițioși. Cred în spirite. În rândul populației se practică magia, descântecul.

Ruși sunt credincioși, la ei credința oarbă se pliază cu superstiția. Preotul se bucură de o mare cinste. Ruși țin la tradiție, pe care o păstrează cu strășnicie. Își țin posturile, când mănâncă doar varză murată, pâine din porumb și cartofi. Țin postul de patruzeci de

pădurii. Față de săraci sunt milostivi și darnici. Sunt foarte tradiționali. Bărbații frecventează zilnic sinagoga, unde dimineața petrec cam două ceasuri. Au multe case de rugăciune și se duc în fiecare an la rabin, pe care-l venerează, pentru a-i cere sfatul și

Referat prezentat la Simpozionul Internațional Pietism-Hasidism, organizat de Catedra de Iudaism a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj

zile dinaintea Paștilor. Trăiesc într-o stare primitivă.

Evreii au pătruns cu greu, în Maramureș datorită interdicțiilor. Prin obiceiuri și îmbrăcăminte, ei au păstrat tradițiile răsăritene. Chipul lor are trăsături orientale. Nici măcar evreii cei mai bogați nu țin să se adapteze vremurilor, sunt conservatori și nu se preocupă de o viață comodă. Îmbrăcămintea lor e specifică, ei poartă caftan (plundra), la brâu cu o cingătoare, ținut, o jiletă, și sub pălărie o chipa, o tichie. În zilele de Șabat și sărbători, bărbații înșurați poartă caftan din mătase și o pălărie tivită cu blană (ștram). Vara îmbracă pantalonii până la genunchi, ciorapi albi și în picioare papuci. Au părul scurt, ras, lăsând câte o suviță la urechi, numită paies. La măriții, femeile se tund și poartă perucă sau năframă. De sărbători se împodobesc cu giuvaieruri, mai ales cu mărgelile orientale. Evreii maramureșeni se însoară devreme și, un timp, locuiesc la părinți. Băieții învață cu învățători tradiționali scrisul cu litere ebraice, puțină aritmetică și Talmudul. Cei ce studiază mai departe devin învățelii vreunui rabin. Rabinii maramureșeni de-abia știu să scrie numele în limba locului și nu cunosc decât învățătura iudaică. În satele în care locuiesc, evreii preferă casele care se deschid spre șosea, ei ocupându-se de comerț, de cârmărit. În același timp, încearcă să-și valorifice micul capital. În ultima vreme, încep să se ocupe și de agricultură și exploatarea

binecuvântarea. În școlile lor tradiționale, care pot fi vreo 200, se predau doar cunoștințe laice elementare.

Deci cam aceștia erau oamenii care locuiau în Maramureș. Săraci, credincioși, superstițioși, conservatori, mândri de înaintași. În această atmosferă s-a putut dezvolta o puternică mișcare hasidică. Aș dori să mai specific că tendințele de maghiarizare din Maramureș, de la dualism încoace, s-au lovit, deși sună curios, de împotrivirea rabinilor hasidimii. Autoritățile au deschis școli, dar ele nu erau frecventate de evrei. La un moment dat, autoritățile au vrut să folosească forța, dar fără succes. Evreii își ascundeau copii, le dădeau voie să meargă doar la heder sau la ieșivă. Se temeau de asimilare, de pierderea identității lor religioase. Asta era atmosfera generală din Maramureșul de odinioară.

Fiind vorba de hasidism, trebuie să amintim folclorul ținut în jurul întemeietorului principalei dinastii hasidice din Maramureș, Moșe Teitelbaum. Se spune că, prin anul 1808, la trei luni după ce a ocupat scaunul rabinic din Uihieu, Satoralyajuhly, reb Moșe Teitelbaum, pentru a onora promisiunea făcută ginerelei sale, a purces la drum, după sărbătorile de toamnă, pentru a-l vizita pe țădicol din Lublin. În urma acestor vizite și a discuției cu acest mare hasid, a adoptat hasidismul, pe care el și urmașii săi l-au propovăduit în Maramureș și în întreg Ardealul, mai ales în părțile sale nordice. Moșe Teitelbaum a avut o lungă discuție cu

țădicol din Lublin, din care redăm câteva idei. Teitelbaum obiecta că hasidimii se roagă târziu, nu respectă orarul. I s-a replicat că nu timpul, ci pioșenia rugii contează, Domnul se bucură dacă poporul său se roagă la orice oră. Teitelbaum a obiectat că țădichimii se socotesc aducători de minuni și prin asta reînvie crezul în idoli. I s-a replicat că țădicol nu face minuni, ci comunică minunile lui Dumnezeu. Teitelbaum a afirmat că hasidimii beau. I s-a replicat că ei beau, dar nu sunt beți și nu este nici un necaz ca omul sărac să se mai înveselească cu ajutorul băuturii, căci Domnul nu poate fi și nu trebuie iubit cu tristețe. Printre supărările Galutului e nevoie să se aște și o dăru de bucurie. Dar poporul se veselește, dansează, cântă când încă mai suntem în Galut și purtăm doliu pentru Sfântul Templu - a obiectat Teitelbaum. I s-a replicat: „Poporul se bucură pentru Domnul se sălăsluiește în el. El vede în toate mâna lui Dumnezeu. Voi nu vedeți din cauza lătarilor moarte lumea lui Dumnezeu”.

Dar poate că cea mai mare obiecție a lui Reb Moșe a fost că hasidimii neglijează învățătura, cu toate că stă scris în Toră: „Ziua și noaptea să te adâncești în învățătura”. Se pare că această obiecție a stăruit și în acțiunile ulterioare ale teitelbaumilor. O trăsătură specifică a hasidismului maramureșan rămâne mai marele accent pus pe învățătura, pe importanța studiului. Este clar că hasidismul maramureșan nu și-a însușit pe deplin ideea că poporul trebuie să creadă, nu să învețe, ci a subliniat tot timpul importanța studiului Torii.

După această discuție, primind un timp ajutorul curții rabinice din Lublin, reb Moșe Teitelbaum a trecut în tabăra hasidimilor. Legenda susține că rabinul stătea întins pe podea și se ruga în extaz, făptura sa era zguduită și scotea sunete stranie. Așa decurgea toată dimineața, apoi țădicol bea puțin vin și mânca o prăjitură. Înainte de ruga de Minha, îi primea pe vizitatori. După Minha, nu mai primea pe nimeni, se ruga până în orele miezului de noapte. Se ruga în ivrit și apoi în idiş.

ZVI BEN IMMANUEL

IERUSALIM, inima poporului evreu

Rabbi Yehuda Halevi (1075-1141), marele poet și filosof evreu din evul mediu, compară, în capodopera sa „Kusari”, poporul Israel cu inima: „Israel se comportă față de popoare precum inima față de mădulele - ea este organul lor cel mai suferind și, totodată, cel mai sănătos”. (II, 36.H). „Inima este în permanență amenințată de boli, de griji, de necazuri, de teamă, de dor, ură, dragoste, pericole”. Pe de altă parte „inima posedă, datorită sângelui ei curat și marii ei puteri, o atât de fină capacitate sensibilă, încât simte numaidecât o mică suferință care o amenință și ea o alungă de la sine, atâta timp cât ea mai are putere să o alunge”. Sensibilitatea extremă a inimii o amenință și protejează totodată, așa cum Israelul - care, ca nici un alt popor, este primejdiiuit neconținut, dar în mod uimitor, în pofida tuturor primejdiilor și urmărilor - supraviețuiește. Ceea ce este valabil pentru Israel ca popor între popoare se poate afirma, parafrazându-l pe Yehuda Halevi, pentru Ierusalim, ca oraș printre orașe.

Nu există nici un alt oraș care să fi fost supus unor șocuri mai puternice și mereu repetate. „Ierusalaim” este forma ebraică pentru „Uru Șalim”, „Orașul lui (Dumnezeu) Șalim”, năzuia să devină, în decursul existenței sale milenare, cu adevărat „Ir Hașalom”, un „oraș al păcii”. Dar mai mult decât toate celelalte orașe, Ierusalimul a fost bătuit de războaie și pângărit, ciopărit și împărțit. Dar niciodată aceste războaie nu au dus - ce-i drept - la totala sa dispariție. Tot mereu Ierusalimul renaște din locul pustit, căpătând o înfățișare de o rară frumusețe, căci „Cel Etern consolează Sionul, se îngrijește de toate ruinele sale, face din pustiriile sale un loc asemănător Edenului și din stepele sale o grădină aidaoma celei a Eternului. Entuziasmul și bucuria, cântece de recunoștință și imnuri redade de instrumente de coarde sălășluiesc aici”. (Ișaiahu, 51,3).

Odată cu reînnoirea Israelului din exilul care a durat aproape două mii de ani și, înainte de toate, după Războiul de șase zile, întrucât, la 7 iunie 1967 - respectiv 28 Yiar 5727, forțele armate ale Israelului, după trei zile de lupte cumplite cu armata iordaniană, au ocupat întregul teritoriu al Ierusalimului răsăritean, răpit de Iordania în 1948, a fost deschisă o pagină nouă în istoria sângeroasă a orașului. Ambele părți ale orașului, separate din 1948 de un zid ridicat de Iordania, au fost reunite pentru vecie. „Capitala eternă, indivizibilă a Israelului” înflorește, căpătând un aspect de frumusețe ca nicicând odinioară. Evrei, creștini și musulmani, israelieni și arabi, găsesc loc să trăiască unii lângă alții și adesea, unii cu alții, într-o coexistență pașnică, până în 1986, când a izbucnit Intifada, și s-a prăbușit terenul subred al înțelegerii reciproce.

Din nou domnesc ura și suspiciunea și chiar dacă sârma ghimpată și zidurile de beton nu mai revin, linia de demarcație spiritual-ideologică este fapt incontestabil. Și câte o zonă din Ierusalimul răsăritean nu este frecventată de evrei, deoarece ei caută să evite o potențială primejdie.

Ierusalimul este ca și inima printre organe, extrem de sensibil. El constituie punctul nevralgic unde se concentrează toate problemele și dificultățile și, în cadrul negocierilor pentru încheierea unei păci în Orientul Apropiat, Israelul proclamă categoric că Ierusalimul nu poate fi negociabil. El rămâne, cum e și firesc „eterna capitală” a Statului Israel și centralitatea întregului popor evreu din lume.

Când, la 28 Yiar, a fost celebrat Yom Ierušalaim (Ziua Ierusalimului), intonându-se imnul de slavă Halel la serviciul divin, a fost sărbătorit cu cântece și dansuri pe străzile Israelului și în obștile evreiești din lumea întreagă, acesta-i un semn de mulțumire și bucurie pentru ceea ce s-a realizat până în prezent. Strâns legată de mulțumire și bucurie este speranța că pacea dintre Israel și vecinii săi va fi deplină într-un viitor apropiat. „Doriți pacea Ierusalimului. Cei ce te iubesc vor fi satisfăcuți” (Psalm 122,7).

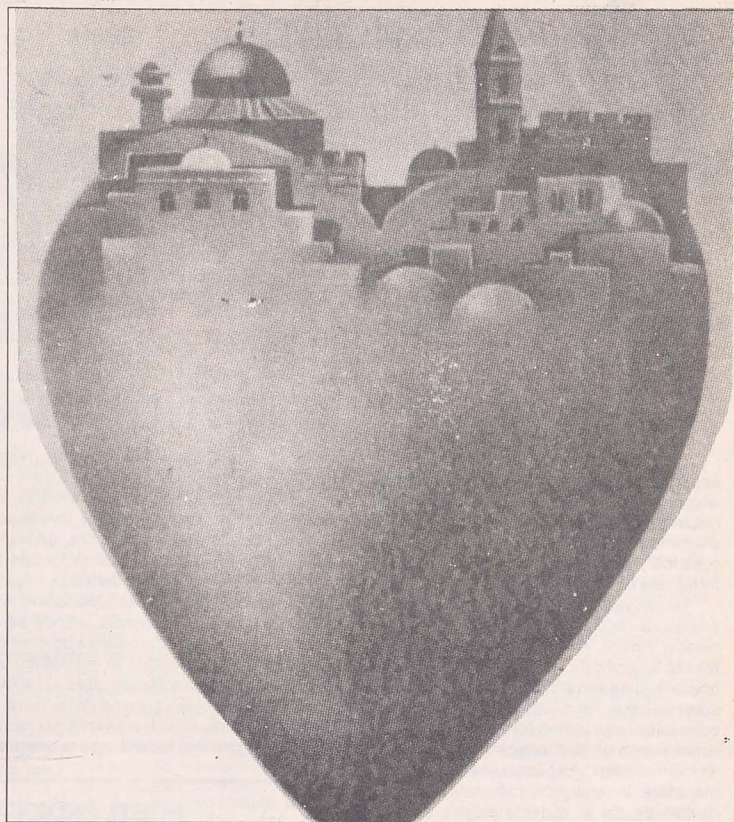

Sub emblema colamitului*

Orașul Carmiel împlinește 30 de ani

Orașul, situat în Galilul Superior, una dintre cele mai tinere așezări urbane din lume, împlinește curând treizeci de ani de existență. Fondarea sa a avut loc în anul 1964, într-o „căldare muntoasă”, aflată la jumătatea drumului dintre Akko și Tfat. Locul ales nu era deloc ademenitor: versanții muntoși, cu câteva așezări druze, au fost despuiați de arbori de către cuceritorul Constantinopolului pentru a-și făuri corăbiile ce au dat lovitura de grație Bizanțului. Între așezări, un gorgan pietros ce mișuna de șerpi și șacali. Acolo, și-au propus cătorii, vom construi prin terasare și excavare, noul oraș, cu hotărârea fermă de a nu leza cu nimic interesele locuitorilor druzi și de a ridica o așezare fără nici o sursă de poluare!

S-au scurs de atunci trei decenii. Carmielul este azi un adevărat oraș-grădină, cu o vegetație luxuriantă, cu artere de circulație moderne, pe patru benzi, clădiri elegante, amfiteatru în aer liber, baze sportive, parcuri și câteva întreprinderi alese „pe sprânceană”,

dintre cele care nu poluează atmosfera. Orașul iradiază o policromie feerică, încât, dacă ești un turist „nedotat cu aparatură”, regreti că nu poți face un film în culori.

Faima de oraș nepoluat a atras și rezidenți din alte localități, ca Haifa, de pildă, care și-au ridicat aici cochete vile pentru petrecerea sfârșitului de săptămână.

Mândria locuitorilor o constituie, și complexul „Canion”, edificat, prin excavare, pe mai multe nivele și prevăzut cu aer condiționat. Aici sunt amplasate mai multe magazine, sediile unor instituții de utilitate publică și trei săli de spectacol. Ansamblul, splendid iluminat, constituie, la orice oră, principalul punct de întâlnire pentru localnici.

Dezvoltarea orașului, ne-a arătat dr. Aristide Papo, distins intelectual din Aliaua română, este strâns legată de activitatea unui om extraordinar de priceput: Baruch Wagner, originar din Câmpulung Moldovenesc. El a fost întâiul primar al Carmielului și l-a adus la 30 000 de locuitori.

Conceptia sa edilitară a fost preluată de un discipol și secundant, la fel de inimos: dl. Ady Eldar, evreu originar din Irak. Acesta are ambiția să aducă Carmielul la 70 000 de locuitori. De ce? Pentru a se putea construi un spital complex, care va scuti locuitorii de deplasări la Akko sau Haifa pentru consultații și tratamente de specialitate. Există posibilitatea ca acest lucru să izbutească, dat fiind că în Israel se construiesc, anual, circa 50 000 de apartamente.

Destoinicia sa, realizările edilitare din Carmiel au contribuit ca Ady Eldar să fie ales recent președinte al Centralei autorităților locale. Altfel spus, domnia sa a devenit „primarul primarilor” din cele 198 de localități principale ale Statului Israel.

S. BAROCH

*Colamitul - o floare roșie, asemănătoare macului, care este emblema Carmielului.

ETERNUL IERUSALIM

„Evreii n-au încetat în noaptea istoriei lor să viseze visul regesc «La anul la Ierusalim», este vechea noastră vorbă.

Trebuie să arătăm că din vis se poate ajunge la o gândire clară și luminoasă.”

(TH. HERZL)

„...Ierusalimul este important pentru fiecare evreu, oriunde ar trăi... Ierusalimul este capitala Statului suveran evreiesc ISRAEL...”

(YITZHAK RABIN)

„Inima și mintea mea aparțin rasei iudaice, pentru restaurarea limbii ei, a spiritului ei pe muntele Ierusalimului...”

(HERMAN ZWI SCHAPIRA)

„Ierusalimul nu este o parolă a visului nostru... este însuși visul...”

(ȘALOM AȘ)

„Ierusalimul este cel mai aproape de inima evreilor, mai aproape decât orice loc din lume... Inseparabil de bucuriile și durerile lor...”

(ADIN STEINSALTZ)

„Împotriva abuzurilor de putere ale tuturor imperiilor din lume, Ierusalimul geniului evreiesc, Ierusalimul visurilor evreiești, Ierusalimul nostalgiei evreiești, Ierusalimul dorurilor evreiești, Ierusalimul pătimirilor evreiești, nu poate să aparțină decât lui Israel...”

(A.L. ZISSU)

„Ierusalimul: fața vizibilă, însă ascunsă, seva și sângele a tot ce ne-a făcut să trăim sau să renunțăm la viață. Scânteia luminând în întuneric, murmurul tășnind din strigăte de fericire și bucurie. Un ntm, un secret. Pentru exilați o rugăciune. Pentru toți o promisiune. IERUSALIM: de șaptesprezece ori distrus, dar niciodată dispărut. Simbol al supraviețuirii...”

(ELIE WIESEL)

„Din cenușa și din sângele meu M-am ridicat să-ți cânt, Ierusalime, un cântec spre viață... Ierusalim, Oraș al zilelor ce vin. Eu înalț această zi și-ți cânt, Ierusalim, un cântec spre viață...”

(YITZHAK AUERBACH-ORPAZ)

„Acest Ierusalim este etern... El e viziunea grandioasă a unui popor...”

(EUGEN RELGIS)

„Bucurați Ierusalimul, voi, cei care-l iubiți”

(IȘAIAHU, 66,10)

Culese de EVELIN FONEA

Împreună pe muntele Sinai

Papa Ioan Paul al II-lea are ideea de a organiza un pelerinaj în comun al tuturor fiilor și fiicelor lui Abraham, cu alte cuvinte, al evreilor, creștinilor și musulmanilor pe Muntele Sinai. Acolo, Dumnezeu a încheiat legământul cu poporul Său, predându-l lui

Moșe Tablele Legii, și punând astfel baza moralității omenești.

Redescoperirea celor Zece Porunci este socotită drept una din marile îndatoriri ale religiilor monoteiste date fiind sărbătorile de jubileu ale apropiatului an 2000.

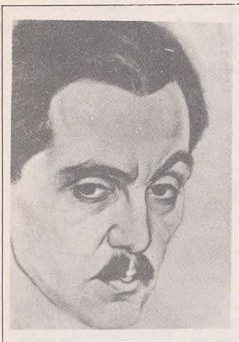
Firme israeliene în Egipt

„Israel Export Institut” a anunțat că Israelul va participa, în aprilie a.c., la Cairo, la Târgul Industrial.

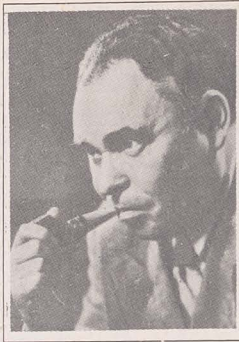
Până acum câțiva ani, Israelul nu fusese invitat la acest târg la care participau producători și vizitatori din țările arabe, precum și din Europa, S.U.A. și din Orientul îndepărtat. „Export-Institut” va sponsoriza acea parte a expoziției israeliene destinată articolelor industriale cu caracter general, ca de pildă, produse din material plastic, utilaj pentru irigații, articole „Do-it-yourself” și

aparatură medicală.

În afară de aceasta, reprezentanți ai firmei israeliene „Card Guardian Scientific Survival Ltd.” au fost invitați în Egipt la o expoziție de utilaj pentru cardiologie. „Card Guard” este renumit în toată lumea în ceea ce privește producerea de mijloace de observare a bolilor cardiovasculare și a astmului bronșic. Managerul firmei, Jakov Geva, a declarat că aceasta este prima dată când o firmă israeliană prezintă tehnologia ei medicală în fața unor medici din țări arabe.

EUGEN RELGIS

MARCEL BRESLAȘU

ISAC PELTZ

EMIL DORIAN

BRUNEA FOX

ALEXANDRU JAR

Scriitori evrei din perioada postbelică(III)

Tot ce s-a petrecut vreme de 45 de ani în spațiul literaturii române a căpătat identitate, acoperire specifică. O fericită acumulare de rostiri diverse s-a orientat către un țel determinat: acela de a cultiva normalitatea artistică în pofida nemăsurii, a vitregiei întreținute de silinciile din societate.

Tensionată de adevăruri vitale, critica practică de toți criticii devine un demers tenace, îndârjit, subminat de amenințări, de felurite încercări de intimidare și de ostilitate oficială dispensatoare de rețete și de schematism. Ne putem întreba până la ce punct literatura română interbelică dă dimensiunea reală a întregirii țării sub forma României Mari. Expansiunea de forță și încredere în energiile naționale există și dincolo de ele în cadența proprie edificării unei receptivități multivalente. Punem pe seama procesului critic împlinirea unui vis multiseclar, dar și împlinirea unei traiectorii de schimbări în climatul interior, inclusiv în apariția pentru prima dată la noi a violențelor de gândire și de atitudine, a intoleranței, a îndepărtării de umanism.

Literatura română postbelică suportă o agresiune de mare amploare, ce canalizează varietatea anterioară, mutațiile ei într-un unic tipar axiomatic. Doar literatura încheagă - cu mari înțepeluri anticipative - distanțarea de acest tipar reductiv. Chiar dacă Lucian Blaga este silit la tăcere sau împins într-o rețranșare anormală (ca și reprimarea sau alterarea altor voci: Vasile Voiculescu, Camil Petrescu, Eusebiu Camilar ș.a.), întreaga evoluție a literelor de la noi înmănunchează, luptând cu cenzura, cu vitregiile unui șir de automatisme totalitare, o reală, prețioasă varietate de înfrățiri. Perspectiva este cu totul insolită. Dacă, în urmă cu un veac și mai bine, Gustave Flaubert fusese acuzat că recurge la un sens subteran conferit estetismului, însumând în artistic urâtul, comunismul inculcă artistului, invalidându-l, un determinism mutilator, artificios, întemeiat pe inadecvare conceptuală și negare intelectuală. Originalitatea literaturii române - în chiar atari

condiții - rezidă în puterea cu care neagă negația. Ea propune o arhitectonică a simțirii și a rotunjirii imaginarii. Reconstituie un „timp pierdut” al libertății interioare, inventează aspecte particulare prin care găsește modulații stilistice cu rădăcini în tradiție și face trimiteri la fecunda modernitate.

Aceste procese nu-i lasă indiferenți nici pe scriitorii evrei din România, dispuși să-și orienteze privirile spre caracterale dominante ale efortului creator în care se implică marea familie a celor predispuși spre o dublă focalitate. Întâi calea spre societate, formă a civismului conciliant, apoi regăsirea cu propria noastră imagine. Am întâlnit o atare orientare

reactualizează bunele pagini de proză din „Copilăria unui netrebnic”. În „Lumina primăverii” (1948), autorul frânează mărturisirea curată și o încarcă de profeții insuficient acclimatizate la realism.

Un modernist autentic se dovedește a fi Iordan Chimet, pentru care feericul devine o poartă de acces la visuri ce înlătură platitudinea, uniformitatea. Punctul de vârf al modernității sale de expresie este „Închide ochii și vei vedea orașul” (1970). Trăiristul prin excelență al unei întregi linii de indivizi ce își înfruntă vulnerabilitatea, ba chiar trag din ea un argument ofensiv, mi se pare Radu Cosașu, cu întreg ciclul de „Supraviețuiri” și

de mediu, cu răsul printre lacrimi din mahalaua evreiască. Ar fi nedrept să rezum la atât comentariul rezervat unui artist sensibil și evocator ca I. Peltz. Cărțile lui de referință, apărute în intervalul dintre cele două războaie, mă gândesc la „Calea Văcărești” și „Foc în hanul cu tei”, dau dimensiunea reală a prozatorului, înscris într-un final de carieră pentru stricta temporalitate de care ne-am ocupat.

Destul de deosebit ca manieră de reprezentare a fundalului social-istoric, Alexandru Sever dă, în „Cercul” (1968), o mostră de scriitură densă, în liniamentele căreia solidarizează destinul unui artist dispărut în mișcarea frenetică a vieții, dând de înțeles că se regăsește în oglinda umilțurilor și căutărilor acestuia.

Sigur, la un subiect de amploare a acestuia sunt posibile, chiar inevitabile, omisiuni. Cine nu pricepe asta mă poate învinui de toate păcatele. Încerc, înainte de a le asuma din bună credință, o ultimă completare ca să arăt singur (dacă mă este nevoie) că am considerație pentru toate valorile evreiești de cultură, inclusiv pentru cele fără calapod precis, înscris pe câteva tărâmurile ale vieții verbale. Mă gândesc la Ștefan Iureș, poet, prozator, eseist, la Dorel Dorian, dramaturg, gazetar, editor, la Victor Bărlădeanu, publicist, reporter și poet, la Radu F. Alexandru, dramaturg și analist politic, la Gheorghe Schwartz, un nume de indiscutabilă relevanță, pe care îl voi comenta, adecvat, altădată. Anexa acestui excurs concentrat nu vrea să fie, nicicum, un fel de răsfăț al strategiilor diferențierii. Ci ceea ce și este: reper, încă unul, dintr-un portret colectiv, general, parte dintr-un scenariu spiritual întins și rezistent.

Am parcurs o epocă literară agitată, teribil de contradictorie, greu de adunat sub un singur cer. Dacă ne-am încumetat, este pentru că demersul era necesar să fie făcut.

HENRI ZALIS
Contribuție la lucrarea inițiată de
Comisia Națională UNESCO: „Istoria
vieții spirituale evreiești din România”

POEȚI, PROZATORI, CRITICI LITERARI

la mulți autori evrei aflați în căutarea realului izbăvitor, purificator: la Camil Baltazar, în placheta sa „Întoarcerea poetului la unele sale” (1934); la Maria Banuș, în a sa „Tara fetelor” (1937), frenetică transcriere de pulsații dominate de erotism. Pentru ca, după război, cu modificări de accent, să le urmărim în tonul aproape transparent „caligrafic participativ”, să trecă în literatura lui Ury Benador, obsedat de condiția ghetoului și de năzuința evaziunii dintre zidurile lui; a lui Lotte Berg, cu povestiri nimbate de sentimentalism nepotrivit („Firul roșu”, 1962); la Marcel Breslașu, tributar până la anulare însumărilor narativ-anecdote, din „O nouă poveste a vorbei” (1963) sau la F. Brunea-Fox, cândva un reporter de bună respirație a senzaționalului, acum simplu demograf, ca în „Hărca piratului” (1965).

O relație de adâncime cu intelectul reflexiv încearcă Nina Cassian, doritoare ca poezia ei să exulte simțurile fără să afecteze limbajul și solia modificărilor de dispoziție. Inflexiunile expresivității se regăsesc în „Disciplina artei” (1964) și în „Sângele” (1967).

Dintr-o predispoziție cumva înrudită inițial cu autobiograficul, Ion Călugăru nu mai

cu eseu romanesc „Mătușile din Tel-Aviv” (1993), scris sub deviza că ficțiunea nu respinge cât cheamă spovedania, deliberata situare pe terenul dialogului cu sine.

Mai dificil de încadrare într-o formulă sunt prozele lui B. Elvin, excelent portretist de natură demonstrativă. E vădită preferința sa de a înscris într-o perspectivă polemică întâlnirea cu dublul scriitorului. Dacă aici angajamentul portretistic rămâne de regulă substanțial, la Alexandru Jar, fecund povestitor și narator convertit la procesul naturalist, portretele înclină spre bizarerie tragică, articulată, ca în „Trădarea lunii” (1968), pe sfârșitul unui cuplu de evrei în Polonia cotropită de hitlerști.

Foarte prolific Virgiliu Monda are și el partea de contribuție la psihologizarea experiențelor personale. Se reține „Tineretea unui artist” (1966), deși idealizarea, până la un anumit neversosimil, mimează întâlnirea, certă, cu autobiograficul subteran. Un punct de sprijin în spațiul ghetoului, victima iluziilor și a tristeților profunde, îl află Isac Peltz, atât în „Israel însângerat” (1947), cât și în „Instantanee comice și nu prea” (1968), romanul pactizând, în buna tradiție a picturii

EVREII ȘI ISTORIA

Existența evreilor a fost pusă în pericol de moarte nu o singură dată, dar ei trăiesc și nimeni nu poate pune la îndoială, fără a cădea în păcatul unei fațade de rasa umană, dreptul lor la existență.

Primul pericol a fost păgânismul antic, adică politeismul mai mult sau mai puțin civilizat, mai mult sau mai puțin agresiv sau tolerant (Babilonul, Asiria, Persia, Grecia, Roma).

Al doilea pericol a fost Diaspora, la început în Imperiul roman, apoi pe întregul continent european, în Asia, în America. Liantul spiritual al evreilor timp de cincisprezece secole a fost, cum este și acum, singurul liant indestructibil, studiul și respectul pentru tradiție, pentru Tora și Talmud, fără de care noțiunea de evreu se diluează până la pierderea sensului propriu. Prigoana, persecuțiile au creat prin acțiune reactivă cadrul istorico-social al permanentizării sentimentului de popor al Cărții în comunitățile evreiești răspândite în toată lumea.

Un al treilea pericol pentru lumea evreiască a fost încercarea islamismului de a asimila sau de a interzice tradiția iudaică, dar acest lucru nu s-a întâmplat și învățății evrei, deși au reușit să-și însușească cultura arabă, nu au cedat tendinței asimilaționiste, la fel ca și în vremea elenismului.

Al patrulea pericol l-a constituit obscurantismul evului mediu, „un somn al rațiunii” care a născut cruciadele, Inchiziția, procesele absurde, pogromurile, mizeria, izolarea și înapoierea unor mari mase de oameni. Atunci s-a născut și cumplita minciună a „omorului ritual”, prin care, s-a spus, evreii ar sacrifica de Pesah copii creștini pentru a-și face bucatele cu sângele lor.

Din partea unui cunoscător al Bibliei, fie el un simplu om al credinței creștine, dar cu atât mai mult din partea unui om al bisericii catolice, ortodoxe, protestante, de alt cult creștin este imposibil să pornească o asemenea idee absurdă, fără rea-voință desigur, deoarece este știut că însuși Dumnezeu l-a oprit pe patriarhul recunoscut de trei religii, Avraham, să jertfească pe fiul său Ithac, după ce l-a pus la încercare, înlocuind jertfa umană cu jertfa animală, mielul, care, de altfel, a inspirat și ritul Paștelui creștin cu semnificația sa mai largă. „Să nu consumi carnea în sângele ei”, spune unul din comandamentele mozaice. Evreii, primii purtători ai credinței în Dumnezeu unic, care au venit din vechime, sunt și primii care s-au declarat în scris, în Cartea Sfântă, ca adversari ai sacrificiului uman și, nu numai atât, dar și al consumului de sânge, fie el chiar animal. Numai ura unită cu fanatismul

și ignoranța au putut susține o acuzație care și astăzi, de necrezut, mai are auditorii. Lipsiți de dreptul de a folosi arma, de a avea anumite ocupații care le puteau asigura o protecție, evreii Europei feudale au căzut pradă cu miile și zecile de mii furiei oarbe a unor mulțimi disperate de propria lor mizerie și decădere. Aceasta, pe lângă roadele sângeroase ale războaielor și năvălirilor obișnuite în fiecare secol, până în preajma secolului al XIX-lea.

Ultimul pericol în ordine cronologică îl reprezintă criza societății moderne, a acestui secol, exprimată prin cele două războaie mondiale, din care al doilea s-a soldat cu un Holocaust nemeiintâlnit în istorie, prin exacerbarea naționalismului și extremismului politic (fascismul, comunismul, fundamentalismul islamic).

Care a fost răspunsul evreilor în fața acestor perioade ale istoriei? A fost credința în Dumnezeu unic și în Tora. Au fost Legile moralei iudaice, Decalogul, care stă la baza oricărui sistem juridic modern. A fost concepția de libertate spirituală a individului, de opoziție față de orice restricție în domeniul spiritual impusă din afara propriilor sale convingeri, ceea ce i-a apropiat pe evrei mai ușor decât pe alții de ideile iluministe și de cele ale concepțiilor democrației moderne. Este de menționat și faptul că părintele sistemului democrației americane, Thomas Jefferson, era un cunoscător în profunzime al tradiției

biblice și, fără a fi evreu, a aplicat în propria sa concepție unele principii de guvernare și de drept din iudaismul istoric. A fost tot un răspuns la vicisitudinile istoriei adevăratul cult al evreilor pentru litera scrisă, pentru alfabetizarea din cea mai fragedă vârstă, în vremurile cele mai întunecate, setea de cunoaștere, exercițiul asupra Cărții Sfinte, a comentariilor la aceasta, conducând la o sporire a puterii de cunoaștere în genere. Cu tot riscul de a-i irita pe antisemiți, trebuie spus că procentul de intelectuali în ultimele două secole este poate cel mai ridicat la evrei, indiferent în ce țară locuiesc. Totodată, Biblia și tradiția iudaică au dat istoriei figuri exemplare de patriarhi, învățători, profeți, eroi (printre care se numără și femeile remarcabile, ca judecătoarea Debora, eroina Judith), regi ca David și Solomon, care au inspirat peste secole viața și faptele unor importante personalități mai apropiate de noi în timp. În ce privește propria istorie a evreilor, după distrugerea Templului de către Nabucadnetar și apoi de romani, numai puterea exemplului născută din Biblie a făcut să apară aceeași viață a Diasporei, cu sinagogile, școlile, comunitățile și rabinii ei, printre care mari învățăți și oameni de cea mai înaltă puritate și tărie morală.

„La apa Babilonului am șezut și am plâns”, este laitmotivul tuturor celor departe de patrie, dar care au o istorie și o tradiție.

BORIS MARIAN MEHR

Legături seculare între poporul român și Țara Sfântă (I)

Încă din antichitate...

Cele mai vechi legături dintre România și Israel datează de două mii de ani. Sfârșitul secolului I și începutul secolului al II-lea e.a. aduc în Imperiul roman atât micul teritoriu din Orientul Apropiat, cât și Dacia Felix aflată la nord de Dunăre. Trupele romane le-au ocupat la o distanță de numai patru decenii și astfel - aproape simultan - ambele țări au ajuns să facă parte din Imperiul roman, uriaș amalgam al popoarelor. Mărturia ale acestor evenimente se găsesc la Roma, unde, pe Columna lui Traian, ca și pe Arcul de Triumf al lui Titus, este înscrisă rezistența popoarelor dac și evreu în fața legiunilor romane. Dar aceste legiuni erau, de fapt, un amestec de soldați proveniți din diferite locuri ale acestui vast imperiu, legiuni îndeobște comandate de ofițeri romani.

În volumul I al lucrării „Izvoare și mărturie referitoare la evreii din România”, se spune: „Într-o abordare pe criteriul cronologic, primele mențiuni ale unei prezențe evreiești în spațiul românesc datează din sec. al II-lea al erei actuale. Fără să nege la vremea sa această prezență, Nicolae Iorga o judecă drept îndoieală. Cercetările arheologice ale ultimilor decenii atestă, fără putină de tăgădă, prezențele iudaice în Dacia romană. O dovedesc antropomimele aflate pe inscripțiile descoperite la Porolissum și Sarmizegetusa sau în diploma Barsimus Calisthensis, ca și textele funerare legate de divinități iudaice descoperite în municipiul Dierna (Orșova)”.

S-ar mai putea adăuga monedele ebraice ale evreilor care au însoțit legiunile romane, găsite pe teritoriul românesc. Astfel, cercetările arheologice din 1971 au descoperit, la vest de castrul roman de la Pojejena, o monedă iudaică de bronz emisă de Șimon Bar Kohba, conducătorul răscoalii împotriva împăratului Hadrian (132-135). Ipoteză, moneda a fost atribuită unor soldați evrei recrutați în trupele romane staționate în Dacia. De notat că B.P. Hasdeu se referă, în lucrarea „Istoria toleranței religioase în România” (1868, p.76), la o monedă iudaică emisă de un rege macabeu și descoperită în „districtul Hotinului”.

Exemplele sunt mai numeroase, fiind pomenite în lucrarea mai înainte amintită, apărută în 1986.

În evul mediu, legăturile dintre Principatele Române și Ierusalim se întăresc. Sunt date

certe despre existența unor călugări români la Ierusalim. Un exemplu : la Iași, pe str. Costache Negri, numită în trecut Ulița Veche, se află Biserica Sf.Sava, care prezintă o puternică influență arhitecturală orientală. Ea datează din 1501, dar a fost clădită în locul unei biserici din lemn, ce purta același nume. Pisanie ei pomenește că mănăstirea a fost înființată în anul 1300, de către călugări moldoveni veniți de la Mănăstirea Sf.Sava din Ierusalim, aduși pe cărările Moldovei de o corabie genezeză. Deci este atestat că în sec. al XIII-lea existau călugări români la Ierusalim, probabil că și mai înainte. De la început, mănăstirea s-a scotit metoc al Patriarhiei din Ierusalim, căreia mai târziu i-a fost închinată formal - se mai spune în pisanie.

De altfel și alte mănăstiri și biserici din Principatele Române au fost închinete Ierusalimului.

Mulți demnitari, boieri și negustori români au plecat - de-a lungul timpului - în hagiagale la Ierusalim ; de aici și răspândirea la noi a numelui de Hagi, care, de obicei, se adăuga numelui patronimic, cum ar fi Hagi Tudose, Hagi Dumitru etc. Printre cei care au plecat să se închine la Ierusalim, s-a aflat și stolnicul Constantin Cantacuzino, cel care a înălțat la București Biserica Colței, străjuită de statuia marelui demnitar. Pe Golgota se află o placă de aur așezată de domnitorul Moldovei Dimitrie Sturdza.

Nu ne îndoiim că negustorii ce plecau în hagiagale duceau și aduceau cu ei diverse mărfuri. Cum nu ne îndoiim de faptul că, dintre numeroșii negustori evrei ce veneau în Principatele Române din Imperiul otoman, unii erau din Ierusalim.

În decursul timpului, după cum am văzut și mai înainte, s-au așezat la Ierusalim călugări și călugări veniți din diferite ținuturi ale țării : moldoveni, munteni, ardeleni și basarabeni, ca să-și petreacă viața la locurile sfinte. Biserica Ortodoxă Română nu i-a dat uitării pe acești fii ai săi, socotind că trebuie să fie și ea prezentă acolo. Așa au luat naștere așezăminte locale românești de la Ierusalim și din alte localități din Palestina, astăzi aflate fie în Statul Israel, fie în Iordania.

Fostul patriarh Miron Cristea a făcut o vizită la Ierusalim în anul 1930 și a constatat că numai românii nu au aici biserică și cămin pentru pelerini. Există un teren cumpărat din donațiile credincioșilor. Pe acest teren s-au

construit, între 1936 și 1938, biserica și căminul românesc. Biserica Ortodoxă Română mai posedă un teren și la Natzereth, unde s-a construit și o bisericuță.

În orașul Jeriho există un metoc, proprietate românească, întemeiat de călugărița română Porfira. Pe malul râului Iordan, Patriarhia Română a clădit, între anii 1935-1936, o frumoasă bisericuță, ce poartă hramul Sf.Ion Botezătorul, și o mănăstire în care locuiesc călugări români.

Patriarhul Justinian trimite în 1962, cu rang de arhimandrit, un reprezentant permanent al Patriarhiei Române la locurile sfinte și administrator al bunurilor Patriarhiei Române în Israel.

În momentul când aștern aceste rânduri, reprezentantul Patriarhiei Române la Ierusalim este părintele arhimandrit Vincențiu Grifoni. Într-un interviu acordat în 1991 ziaristului Tudor Nedelea, după ce menționează creșterea numărului de pelerini români după Revoluție, referindu-se la existența în această regiune a unei populații de origine română stabilită cu secole în urmă, atestată de cercetările lui Marcu Bezma, declară: „Sunt români stabiliți în Peninsula Sinai, în jurul Mănăstirii Sfânta Ecaterina, aduși de împăratul Justinian, pentru ajutorarea călugăriilor. Este o populație islamizată acum, dar cu care ngi, românii, ne putem înțelege destul de ușor. Ei mai păstrează încă unele cuvinte românești. E o oază de limbă românească în plin islamism. E un miracol! Filologii ar avea multe de spus despre legătura dintre limba noastră veche și limba acestora. Sunt multe manuscrise aici, la Mănăstirea Sf.Ecaterina, necercetate încă. De câțiva ani, călugării de aici, făcând reparații la chilii, au descoperit odăi pline de manuscrise din sec. al IV-lea și al V-lea e.a., obiecte și odore creștine dăruite de domnitorii români. Nu s-a făcut un inventar al lor. Se simte lipsa specialiștilor. Aceste manuscrise vorbesc de

poporul nostru...”.

Mai trebuie adăugate relațiile bune dintre Patriarhia Română și cea de la Ierusalim. La 3 octombrie 1992, Patriarhul Ierusalimului, Didosor I, a venit, pentru a doua oară, în vizită în România.

Fluxul evreilor din România spre Țara Sfântă

Începând din sec. al XVIII-lea, când crește mai mult numărul evreilor stabiliți în Principatele Române, crește simțitor și fluxul evreilor credincioși care se duc la bătrânețe în Palestina, pentru a-și trăi acolo ultimii ani și a fi îngropați în Pământul Sfânt. Din păcate, nu avem date despre această circulație nord-sud a evreilor români.

În sec. al XIX-lea, se dezvoltă mișcarea sionistă. Evreii din România sunt printre primii din lume care fac Alia. Mii de tineri din târgușoarele evreiești devin „haluțim”, adică lucrează la ferme pentru a se pregăti în vederea învățării meserilor agricole. Pleacă în Palestina în mod organizat și întemeiază kibutzuri, printre primele fiind cel cunoscut sub numele de Rosh Pina. Plecărilor din România spre Israel continuă, la începutul sec. al XX-lea, apoi între cele două războaie și chiar în perioada celui de-al doilea război mondial. Dar nu toate navele cu evrei din România au ajuns în Palestina. Este cunoscut cazul vasului „Struma”, care, neprimind autorizația britanică de a debarca în Palestina, a fost reținut la Istanbul, până a fost scufundat de un submarin.

După terminarea celui de-al doilea război mondial, zeci de mii de evrei români au pornit spre Palestina ; unii au izbutit să ajungă, dar majoritatea au fost prinși de englezi și duși în lagăre pe insula Cipru. Aceștia și-au putut realiza visul abia după reînființarea Statului Israel.

G.IOSUB
(Va urma)

Conferința Mondială a Serviciilor Comunitare Evreiești

Între 3-7 iulie a.c. a avut loc la Ierusalim cea de-a VIII-a ediție a Conferinței Mondiale a Serviciilor Comunitare Evreiești, prezidată de dnii Art Rotman, președinte, dr. Zvi Feine, copreședinte, dr. Jeffrey R. Solomon, director, dr. Dov Goldberg, codirector al programului conferinței și Joel Ollander, secretar general. Întrunirea a avut ca scop analiza impactului produs de schimbările social-politice majore asupra specialiștilor evrei în probleme comunitare, în scurtul interval de cinci ani care a trecut de la ultima conferință, schimbări datorate căderii blocului țărilor comuniste. Ele au generat masiva Alia a evreilor din țări în care existența lor era în pericol, întrebări de stringență actualitate asupra identității și continuității iudaice în fostele țări comuniste. Misiunea funcționarilor comunitari este ca problemele să fie transformate în oportunități.

Un alt obiectiv al conferinței a fost de natură educativă ; respectiv, schimbul de experiență între colegi, pentru continuarea unei bune colaborări, în vederea îmbunătățirii activității comune.

La acest program și-au adus contribuția specialiști din America Latină, Europa, Australia și Africa de Sud, Israel și S.U.A. În mod deosebit s-au implicat în organizarea conferinței coordonatorii Baruch Ovadia și Ronald I.Coun.

Conferința a fost precedată de comunicări privind problemele celor vârstnici, printre care cea expusă de Asher Gorren, director executiv

la Căminul de bătrâni „Nightingale House”, din Londra, și Yaakov Kabilou, director al Serviciilor Instituționale „Eshel”. S.Reingewirtz și Y.Kagan, de la Fundația Rothschild (Paris), au propus un proiect de înființare a unui institut evreiesc de geriatrie. Esther Yacovitz, director la Departamentul Căminelor de Bătrâni al Institutului Național de Asigurări Sociale din Israel, și Rakel Barenbaum, de la același institut, au făcut un expozu despre programele privind raporturile între generații.

Dr.Marc Cohen, Ginette Englander, Aron Cajfinger și Maria Pereira, de la Centrul Medico-Social al Comunității Evreiești din Paris, au relevat importanța folosirii cooperării multidisciplinare (medici geriatrici, psihologi, asistenți sociali, medicali și voluntari) în îmbunătățirea capacităților intelectuale ale celor vârstnici. Beverly Rosen, reprezentant al „Joint”-ului pentru Austria, și Judith Hassan, din partea Comunității Evreiești din Marea Britanie, au pus în discuție situația vârstnicilor refugiați din Bosnia-Herțegovina, dintre care circa 1 000 de evrei, au fost prezentate buletine informative despre activitatea Centrelor de geriatrie din Jaffa, Gif-Ad (la est de Tel Aviv), Netanya, Petah Tikva și despre cea a Institutului „Brookdale”, coordonat de „Joint”, în colaborare cu Ministerul Absorbției din Israel, privind situația, noilor veniți din fosta Uniune Sovietică.

La această conferință au participat numeroși reprezentanți ai comunităților din aproape toate colțurile lumii. Federația Comunităților Evreiești din România a fost reprezentată de dl av. Iulian Sorin, secretar general adjunct, care a înființat aspecte ale activității Căminelor pentru bătrâni ce funcționează, cu ajutorul „Joint”-ului, în București, Timișoara și Arad, făcând și unele propuneri interesante.

Conferința a fost onorată de prezența dlui Michael Schneider, vicepreședinte al „Joint”-ului, a dlui Aba Eban, fost ministru de externe al Israelului, care a făcut o amplă și valoroasă expunere în fața plenului.

Participanții au vizitat o serie de cămine pentru bătrâni și cluburi destinate celor în vârstă.

Se apreciază că reuniunea a avut un puternic ecou, îmbogățind experiența celor ce activează pe tărâmul serviciilor comunitare evreiești.

Despre educația evreiască

Peste 200 de învățători și educatori din 28 de țări s-au întâlnit în Olanda pentru a-și împărtăși reflecțiile și datele documentare de care dispun și pentru a discuta despre cooperarea intereuropeană în domeniul educației evreiești. Această conferință a avut loc între 10 și 14 iulie 1994, departe de zarva citadină, într-un centru situat în plină zonă rurală și adecvat intitulat „Sursa”.

A fost prima oară când o asemenea conferință, având reprezentanți din întreaga Europă, a fost organizată pentru învățători și educatori în activitate. Inițiativa acestei conferințe a revenit Consiliului European al Comunităților Evreiești, după consultarea a numeroși învățători din diverse țări, care și-au exprimat dorința ca o asemenea întâlnire să aibă loc.

Programul acestei conferințe a fost bine alcătuit. Mai mult decât dintr-o serie de prelegeri, el a fost conceput, în întregime, interactiv, reunind participanți poligloți în grupe de lucru privind prioritățile educației evreiești, problemele comune, în cursuri despre iudaistică și în inspirat intitulatul „shuk” (schimb de experiență), oferind o largă posibilitate de alegere a diverselor seminarii.

În cazul acestei conferințe s-a pus problema limbii care să fie utilizată. Grupul cel mai important era compus din participanți francezi, dar, cu cel puțin o duzină vorbind limbi diferite, flexibilitatea era o regulă. În realitate, mulți organizatori se exprimau într-un amestec de franceză, engleză, rusă și ebraică și, când era necesar, participanții înșiși traduceau intenția colegilor lor. Rezultatul a fost un „creuzet” și realizarea de numeroase discuții profesionale, care nu s-ar fi putut ține în altă împrejurare.

Conferința a beneficiat, de asemenea, de participarea unor reprezentanți din partea a numeroase instituții israeliene, de la Institutul Hartmann și Centrul Melitz până la Departamentul Educației aparținând Organizației Sioniste Mondiale, și de prezența unor profesori de la Universitatea Ebraică din Ierusalim, Universitățile Tel Aviv și „Bar Ilan”. Un punct important al acestei conferințe l-a

constituit Centrul de documentare, care a prezentat materiale pedagogice, ceea ce, pentru mulți, a reprezentat un fapt cu totul nou.

Una dintre manifestările cele mai impresionante a fost expunerea, făcută de 60 de participanți din 13 țări ale Europei de Est și din Comunitatea Statelor Independente, asupra dezvoltării rapide a vieții comunitare în țările lor și, respectiv, a educației evreiești. Totodată, au avut loc reprezentații teatrale oferite, simultan, în mai multe limbi, de către Ansamblul „The Best Tellers” din Londra.

La sfârșitul conferinței, participanții și-au exprimat în mod spontan dorința ca asemenea gen de întruniri să aibă loc și în viitor, mulți dintre ei în înnoadă legături strânse, concretizate prin colaborare mutuală și înfrățire între diferite instituții educative.

Di Michael May, director executiv al Consiliului European al Comunităților Evreiești, a mulțumit pentru generosul sprijin, atât „Joint”-ului, cât și Departamentului Educației al Organizației Sioniste Mondiale și Fundației Rich și și-a exprimat speranța că întrunirea va fi urmată de o alta - Hamaayan II (Sursa), în 1996.

BAR MITZVA

Duminică 14 august a.c. la Templul Coral din București, a avut loc ceremonia de Bar Mitzva (majorat religios) a elevului cursurilor de Talmud Tora, tânărul **ANDREI SCHWARTZ**.

Serviciul divin a fost oficiat de prim-cantorul Willy Harnik, iar binecuvântarea i-a fost dată de hahamul Eliezer Glantz. Corul a intonat cântece evreiești tradiționale adecvate evenimentului.

La festivitate au participat părinții și rudele tânărului Andrei Schwartz, un mare număr de membri ai comunității bucureștene. A luat parte și Rabinul Stern, din Petah-Tikva (Israel). Tânărul Bar Mitzva, pregătit de dl ing.

Herman Schechter, care activează în cadrul cursurilor de Talmud Tora ale Comunității Evreilor din București, a exprimat recunoștință părinților și tuturor celor care s-au străduit să-l educe în spirit iudaic.

În alocuțiunea d-sale, vicepreședintele Comunității Evreilor din București, dl ing. Oșy Lazăr, „fa felicitat pe sărbătorit, urându-i să persevereze în direcția îndeplinirii obligațiilor asumate, de a fi un bun evreu, un membru demn al obștii căreia îi aparține. Vorbitorul a adresat un cuvânt de prețuire familiei Schwartz, pentru modul în care a înțeles să cultive conștiința identității naționale în formația intelectuală a fiului ei.

STIRI

ידיעות

STIRI

DEMNIȚARI EVREI ÎN
COSTA-RICA

Gvernul costarican actual are în componența sa doi membri evrei. Rebecca Grynspan, membru activ al comunității evreiești, a devenit vicepreședinte al republicii, iar dr. German Weinstock a fost numit ministru al sănătății.

LEGĂTURĂ DIRECTĂ

Un nou cablu cu fibre optice, care urmează să lege Egiptul direct cu rețeaua de telecomunicații israeliană, a fost inaugurat de ministrul israelian al comunicației, dna Shulamit Aloni, și de reprezentanții societății de telefoane Bezek - la Cairo. Inaugurarea va constitui o parte a expoziției „Afrika Telecom «94»”. Prin legătura intercontinentală, care trece prin localitatea de graniță Rafiah, nu va mai fi nevoie de a folosi Italia ca verigă de legătură.

COMUNITATEA DIN
MARTINICA

Pe insula Martinica trăiesc 400 de evrei. Comunitatea evreiască are un rabin, o sinagogă și un centru comunitar.

Primii evrei au venit aici, după alungarea lor din Portugalia - în anul 1493 -, dar urmașii lor au fost expulzați în anul 1685.

O nouă comunitate evreiască a luat ființă pe insula din Marea Caraibilor de abia după terminarea celui de-al doilea război mondial.

EVREI DIN INDIA

Acum 50 de ani trăiau în Cochîn 2 500 de evrei. Actualmente trăiesc aici numai șapte familii cu 22 de membri. Se poate dovedi că evrei au trăi la Cochîn încă înainte cu 1000 de ani. Ca parte a unui acord cultural, a fost publicată în limba hindi, în India, o antologie a literaturii ebraice: în carte sunt cuprinse opere ale lui A.B. Yehoshua, Aaron Appelfeld și ale altor scriitori israelieni contemporani.

ALIA DIN BIROBIDJAN

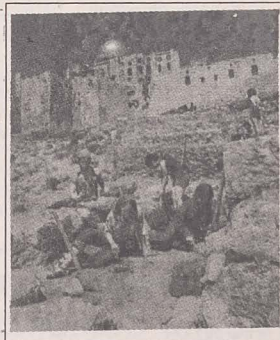
Numărul evreilor din fosta U.R.S.S. care vor să facă Alia a crescut, în urma succesului reputat de extremistul de dreapta V. Jirinovski în alegerile din luna decembrie 1993. Faptul a fost anunțat de agenția moscovită de știri ITAR-TASS, referindu-se la comunitățile evreiești din regiunea autonomă evreiască din răsăritul extrem al Federației Ruse.

Succesul în alegeri al „Partidului Liberal-Democrat” al lui Jirinovski

„intensifică plecarea membrilor comunităților evreiești”, comunică Consiliul de coordonare al comunităților evreiești din capitala Birobidjanului. Acest fapt îl atestă numărul crescând de cereri de viză pentru Israel. Regiunea autonomă evreiască a fost creată în 1928. Din cei 220 000 de locuitori, numai 5% sunt astăzi de rit mozaic.

ZID ANTIC

Sub șoseaua care duce la Poarta Jaffo din Ierusalim a fost dezgropat un zid antic. Arheologii atribuie noua lor descoperire perioadei lui Herod. Se crede că el a fost primul zid de apărare ridicat în jurul orașului. Săpăturile au scos la iveală și o saună la poarta de intrare a zidului, care, potrivit părerii experților, a fost folosită de pelerini pentru a se spăla înainte de a intra în Orașul Sfânt.

DESCOPERIREA UNUI ORAȘ
SUBTERAN

La Marisa, în Munții Iudei, a fost descoperit un oraș subteran, care, în timpul epocii elenistice, a fost cioplit adânc în stâncă de locuitorii ținutului. Probabil că în lumea antică nu și-a avut egal, susține profesorul Amos Klosner, care conduce săpăturile.

Locuitorii, care trăiau, în mod normal, la suprafață, au amenajat rețeaua subterană de peșteri pentru a o folosi ca depozite pentru mărfuri, locuri pentru producerea uleiului, ca rezervoare pentru apă, la creșterea porumbelilor și, în caz de primejdie, ca posibil loc de refugiu. În orice caz, orașul subteran cuprinde o suprafață de peste 8 000 de dunam (cam 400 ha), fiind distrus în anul 113 î.e.a. de către regele hașmoneu Hyrkanos; de atunci, nu a mai fost reconstruit.

TABĂRĂ ROMANĂ
DESCOPERITĂ LA
IERUSALIM

Ani de-a rândul, un întins teren din apropierea unui centru de conferințe și a unei săli de concerte din Ierusalim servea ca loc de parcare pentru vizitatori. Când, de curând, au început lucrări pentru extinderea centrului de conferințe, săpăturile au scos la iveală resturile taberei celei de-a X-a legiuni romane, care era staționată la Ierusalim. Legiunea a X-a a garantat timp de două sute de ani securitatea militară a ocupanților romani după distrugerea Ierusalimului, de la 70 e.a. Tabăra ei se găsea chiar sub actualul loc de parcare; aici, printre altele, erau arse cărămizi pentru Ierusalim, al cărui nume a fost schimbat de romani în Aelia Capitolina. Au fost descoperite resturile cuptoarelor de ardere și multe cărămizi. Cu prilejul

săpăturilor, au mai fost găsite resturile unui vechi sat evreiesc de agricultori ca și ale unei mănăstiri bizantine datând din sec. V-VII e.a.

INDUSTRIA DE BIJUTERII
ISRAELIANĂ...

... se dezvoltă vertiginos. Valoarea exporturilor în articole de podoabă a fost pentru anul 1993 de 500 de milioane de dolari, cu peste 25% de procente față de anul anterior.

Pentru considerabila creștere a producției va fi imperios necesar un plus de forță de muncă, urmând să fie folosiți noii veniți în Israel, în special etiopienii, care s-au calificat repede și și-au găsit de lucru în industria de bijuterii.

Obiecte de podoabă din argint, având montate pietre prețioase colorate, produc și unele kibutzuri și șomavuri.

Cei ce-și doresc bijuterii executate manual, după un model aparte, găsesc în Israel numeroase ateliere de giuvaergerie și galerii de artă cu podoabe, care oferă, la cerere, modele originale, rafinat prelucrate.

ACTIVITATE DE
CONSTRUCȚII

În ultimul an, au fost terminate 72 300 de apartamente, cel mai mare număr anual de locuințe construite din istoria Israelului, și cu 50% mai mult decât în 1991. 69% din totalul apartamentelor terminate fuseseră comandate de stat, în comparație cu doar 53% în anul 1991 și cu numai 16% în 1990. Deși, într-o anumită perioadă, activitatea de construcții înregistrase un recul, în ultimul trimestru al anului 1993 au fost cu 25% mai multe construcții începute decât în cele trei luni anterioare. Această creștere se datorează, ce-i drept, sectorului de construcție privat.

FUNDAȚIE BEN-GURION LA
BEIJING

O delegație a Universității din Beijing a vizitat Universitatea Ebraică din Ierusalim și a declarat că dorește să înființeze în China o Fundație Ben-Gurion, în cadrul Departamentului pentru politică internațională al universității. Prof. Luo Hai Cai, vicepreședintele instituției amintite, și Zhao Jinzu, directorul pentru relații externe al acesteia, s-au întâlnit cu președintele și rectorul Universității Ebraice, prof. Hanoch Gutfreund, pentru a clarifica obiectivele acestei fundații.

ENERGIE SOLARĂ ÎN
SECTORUL INDUSTRIAL

Institutul Weizmann a elaborat o metodă pentru utilizarea energiei solare, care urmează acum a fi introdusă în sectorul industrial. La acest proiect au participat „Dead Sea Works” (D.S.W.), precum și ministerele energiei și industriei. Invenția se bazează pe o suprafață de oglindă, care focalizează lumina solară la o temperatură de 1 200 de grade Celsius, pentru a produce energie. Sistemul elaborat de Institutul Weizmann constituie o investiție de 4 milioane de dolari. Potrivit afirmațiilor lui Uri Ben-Nun, directorul general, invenția, după ce va fi valorificată la nivel industrial, va economisi zeci de milioane de dolari necesari pentru consumul de electricitate. În primul stadiu, va fi construită o stație pilot, ca o anexă a D.S.W.

BĂNCI IORDANIENE

Israelul și Iordania au încheiat un acord care dă posibilitate acestora din urmă să deschidă noi bănci în „teritorii”. În timp ce un acord încheiat în 1986 îngăduia doar opt bănci iordaniene, acum pot fi deschise un număr nelimitat de instituții financiare. Iordania capătă astfel mai multe posibilități de desfășurare a unor activități economice în „teritorii” și un mai bun acces la piața palestiniană.

BENEFICII LA „BEZEK”

Societatea de telefoane „Bezek” a anunțat o creștere a beneficiilor de 31%. Directorul societății, Yitzhak Kaul, a anunțat că întreprinderea a instalat, în 1993, 200 000 de noi linii telefonice, pentru telefoane fixe și mobile. În total există acum 1 977 000 de legături telefonice în țară. În plus, „Bezek” a instalat, anul trecut, 5 150 de cabine suplimentare cu telefon public și a introdus mai multe numere pentru informații și alte servicii scutite de taxe. 99% din totalul liniilor telefonice deranjate au fost reparate în decurs de 24 de ore.

O VIAȚĂ PENTRU
SOCIETATE

Editorul miliardar american Walter Annenberg - în vârstă de 85 de ani - donează 500 de milioane de dolari pentru reforma învățământului și pentru lupta împotriva violenței în școlile din S.U.A. Fiul unui imigrant evreu din Prusia Orientală, fusese înregistrat în Cartea Recordurilor „Guinness Book” când a donat celebrului New York Metropolitan Museum of Art colecția sa de tablouri, apreciată la 1 miliard de dolari. „Citesc mereu despre atât de mulți tineri care, înarmați cu cuțite și pistoale,

amenință viața profesorilor lor”, explică editorul. El nădăjduiește că prin această donație să-i determine pe americanii bogăți să stimuleze lupta pentru o reformă a învățământului american. Annenberg, fost ambasador al S.U.A. la Londra, a donat deja, în luna iunie anul trecut, 365 de milioane de dolari pentru trei universități din Statele Unite și pentru High School din New Jersey.

REGIZOR TUNISIAN ÎN
ISRAEL

Producătorul și regizorul tunisian de filme Ridd Bahi a vizitat Israelul cu scopul de a găsi un loc de turnare pentru filmul său „Rândunelele nu mor în Ierusalim”. Acest film va avea ca subiect negocierile de pace dintre Israel și O.E.P.

O NOUĂ CASCADEĂ

Îndrăgitul drum Nahal-David din Parcul Național Ein-Ghedi, aflat în apropiere de Marea Moartă, va fi redeschis pentru public, după ce au fost executate lucrări de mai lungă durată. Etiopienii veniți de curând, care lucrează în Parcul Național Ein-Ghedi, s-au fotografiat în fața unei cascade naturale.

NEONAZIST CONDMANAT

Friedrich Rebhandl (72 de ani), publicist, editor și redactor al revistei neonaziste „Der Volkstreu”, a fost condamnat la șase luni închisoare pentru răspândirea de idei național-socialiste. Curtea Supremă de Justiție a confirmat sentința.

Rebhandl, care neapăra masacrarea în masă a evreilor în timpul dictaturii naziste, a fost el însuși voluntar în detașamentul SS și, ulterior, propagandist în landul Salzburg al Partidului Nazist din Germania, iar în 1990, unul dintre candidații de frunte ai „Listei NUI” - la adresa valului de refugiați.

NOI DOVEZI PRIVIND
CRIMELE NAZISTE

Pe fundul lacului Stössen, din preajma Berlinului, un grup de experți a găsit mai multe role de peliculă de film. Acțiunea de scufundare în lac pentru găsirea filmelor a fost întreprinsă de postul de emisie „Berlinul liber”, pe baza unor indicații ale locuitorilor de pe malul lacului.

Pe fragmentele descoperite pot fi văzuți lucrători sanitari și oameni goi, putând fi citită și data 14 iulie 1943. Profesorul de istorie berliniez Wolfgang Wippermann presupune că este vorba de un episod al aplicării programului nazist de „eutanasiie”. Rolele descoperite au fost depozitate în arhiva de filme a Germaniei.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

THE MESSAGE OF THE PRESIDENT OF THE FEDERATION OF THE JEWISH COMMUNITIES IN ROMANIA

Dear brothers and sisters,

On the occasion of Rosh Hashana, the beginning of the New Jewish Year 5755 I send you, together with the leadership of the Federation of the Jewish Community, wishes of health, joy, happiness and satisfactions together with all your loved ones, in Peace and prosperity.

I wish you success in everything you'll undertake with generous heart and clear mind, as loyal citizens of Romania, our homeland, and with love for Israel.

Do not stint any effort for the progress of Romania, for the love and understanding between all nationalities, for Peace in the whole world.

Do not lose any opportunity to express orally and in writing the Jewish authenticity, our contribution in history at the culture, science, humanism and social life, knowing the other being - I think - the most important and, I hope, efficient method of annihilating the attitude of malevolents.

Let's not forget that the ignorance breeds rejection, the knowledge of the other breeds closeness.

With these thoughts, I wish you a good year, with Peace in the whole world.

Le Shana Tova Tikateivu,

Acad. NICOLAE CAJAL
President of the Federation of the Jewish Communities in Romania

The Commemoration of the Martyrs killed in the Criminal Attempt in Buenos Aires, after 30 days

On Tuesday, on the 18-th of August 1994, at the Choral Temple in Bucharest took place an impressive meeting dedicated to the memory of the 95 martyrs killed in the criminal attempt against a Jewish institution in Buenos Aires, to which fell victims innocent people, Jews and non-Jews.

The president of the Federation of the Jewish Communities in Romania, Acad. Prof. Dr. Nicolae Cajal, leaders of the F.J.C. and of the Jewish Community of Bucharest were present.

His Excellency Mr. Avshalom Megiddon, the Ambassador of the State of Israel, His Excellency Mr. Bernard Boyer, the Ambassador of France, His Excellency Mr. Anton Roszbach, the Ambassador of Germany, Mrs. Nancy Pelletreau, General Counsellor at the U.S. Embassy, Mr. Vick, Chargé d'Affaires Ad Interim at the Embassy of Argentina, Mrs. Lily Hahami, Cultural Counsellor at the Embassy of Israel were also present.

On behalf of the Jewish Agency for Israel, were present Ms. Tova Bin Nun and Barbara Koen, and many representatives of the press.

In the presence of a numerous public, Jewish and non-Jewish intellectuals, prestigious names in the Romanian cultural life, the prime-cantor Willy Harnik officiated a divine service to the memory of those who perished AL KIDUS HASSEM in Buenos Aires (Argentina). The Choir of the Choral Temple (conductor Roger Avramescu) intoned synagogal songs adequate for the commemoration.

In his speech, Acad. Prof. Dr. Nicolae Cajal, president of the Federation of the Jewish Communities thanked those present for the gesture of solidarity with the victims of the terrorist action which took place 30 days earlier in Buenos Aires at the Jewish Association in Mutual Aid.

After he deplored the loss of so many innocent lives, he emphasized the illogical character of anti-Semitism, which brings prejudice not only to the Jews but to the democracy in general, calling all the honest people in the world to find an efficient solution for fighting against this scourge.

After the audience kept a moment of silence, His Excellency, the Ambassador Avshalom Megiddon expressed the pain and indignation toward this terrible crime by the enemies of peace, showing that the intensification of terrorist attacks in the last years, in Argentina and other countries, has the aim of destroying the peace process between Israel and the Arab countries.

Considering that there is a need of coordination in the international efforts to oblige the terrorists to renounce the violence and the escalation of conflicts in the Middle East, His Excellency expressed his belief in the victory of peace.

The shohet Eliezer Glantz and prime-cantor Willy Harnik intoned prayers for the rest of the souls of those who were killed in the attack.

The Choirs Talmud Tora and „Şira Vezimra" (conducted by Izu Gott) song songs in Hebrew and Yiddish, dedicated to the commemorative moment („S'brent", by Mordehai Gebirtig, „Kol Haolam Kulo", „Gam Ki Eileh", „March of the Jewish partisans" by Hirsch Glück, „Ani Maamin").

The ceremony ended by the music of the national anthem of Israel „Hatikva" sung by the two choirs, giving to all those present the reborn hope in the victory of Good against Evil, of light against the forces of darkness, of peace against the armed conflicts, in Israel and in the whole world.

BAR-MITZVA

On Sunday, the 14-th of August 1994, at the Choral Temple in Bucharest, took place the ceremony of Bar-Mitzva of young Andrei Schwartz, student at the Talmud Tora courses.

The divine service was officiated by the prime-cantor Willy Harnik and the blessing was given by the Shohet Eliezer Glantz. The choir intoned traditional Jewish songs, appropriate for the occasion.

At the ceremony took part the parents and relatives of young Andrei Schwartz, a great number of members of the Bucharest Community.

The Rabbi Stern from Petah Tikva (Israel) was also present.

The young Bar-Mitzva, prepared by eng. Herman Schechter, who works at the Talmud Tora courses of the Jewish Community of Bucharest, expressed his gratitude to his parents and all those who contributed to his education as a Jew.

In his speech, Mr. Oly Lazăr, vice-president of the Jewish Community of Bucharest, congratulated the young man wishing him to continue in the direction of the obligations he assumed, that is, to be a good Jew, a dignified member of the Community he belongs to. The speaker addressed a word of thanks to the Schwartz family for the way it has understood to cultivate the conscience of national identity in the intellectual formation of their son.

REAL-SEMITISM

Anti-Semitism means, if we conform ourselves to the dictionaries, a malevolent attitude of hostility toward Jews, from religious or racial reasons. Neither the term, nor its content are new. Unfortunately they both date since millenniums.

People (especially the true ones), with experience, those cultivated, cannot refuse to recognize, on the hand the lack of logic by which the phenomenon is generated, and on the other hand, the evil, the terrible damages it has brought to Jews but also to non-Jews, being known that, often, anti-Semitism transforms itself in phenomena that threaten also the non-Jews but, even more dangerous, the democracies in their substances.

It is true that the term itself, anti-Semitism is improper; not the Semite but the Jew makes the object of the process, that is only a delimited segment of the Semite population. In this case, it becomes clear, that the most adequate term would be anti-Jewishism.

Because of routine, we shall use (at least now) the term of anti-Semitism.

Wouldn't it be the time for the question what led to the apparition of the phenomenon known as anti-Semitism?

And, because it seems that only by understanding the reasons we could contribute to the solving of the problems, it is maybe the place solving of the problems, it is maybe the place to formulate another question: „Aren't the lack of knowledge of the Jewish culture, of Jewish life model different from those of other peoples, the gap in the space of mentalities, symbols, at the basis of the apparition of «anti-semitism»?"

In this question would receive an affirmative answer, then it would be easy to identify the ways by which now, when we are preparing for the III-rd millennium that we hope it will be more prosperous, but also more rational and governed by the respect for the human rights, we'll be able to contribute at the fight against the worrying signs of intolerance, xenophobia, anti-Semitism demonstrated in many parts of the world.

In my opinion - and I don't think that I'm wrong - inculture, lack of knowledge, an education less oriented toward cooperation could have as a solution in which, I believe, the compensation of these aspects by a permanent nourishment with correct

information. We must never tire in the effort to make known for instance, the contributions of Jews at science, culture, progress of humanity, often recognized by society as very valuable and confirming the known saying „People of the Book" by which Jews are identified.

The Jewish authenticity will have to be presented, that I would name with a personal formula „real-Semitism" (even though it would be more correct real-Jewishism).

It is one approaches that also in my quality as President of the Federation of the Jewish Communities in Romania shall sustain with the belief that it can be useful in fighting and preventing any anti-Jewish speech.

I invite the Jewish and non-Jewish intellectuals to contribute, to take part in this program which could be named „the contribution of the Jews to science, culture and social life" and which will consist of publishing studies and books, presenting conferences, making films etc.

This project must be completed by another one dedicated to knowing the other, at which I shall refer on another occasion.

I would allow myself to end with a remark; it is extremely important for the success of such projects to give the necessary importance to our words, expressions that would have to be exact and to permit a correct evaluation of the phenomena.

The term anti-Semitism used in the evaluation of the relationship between Jews and non-Jews in Romania, doesn't seem to me to be an exact expression: there are anti-Semites like in many countries, there are anti-Semitism acts and we have the obligation to fight them but, especially, to prevent their accreditation.

To achieve this, I think we must present, to talk intensely about the Jewish authenticity, real-Semitism being a therapeutic mean but also an efficient vaccine against an endemic pathological state with epidemic potential and, as a prevention of any epidemic, apart from the vaccine a good information of the population is also needed.

Therefore, the real-Semitism against anti-Semitism.

Acad. NICOLAE CAJAL

MR. MAX VAN DER STOEL MET THE JOURNALISTS FROM THE PRESS FOR MINORITIES

On Tuesday, the 17-th of August 1994, at the head-quarters of the Government of Romania, took place a meeting between Mr. Max van der Stoel, the High Commissioner of the CSCE, with journalists from the press for minorities and from the departments for minorities from Radio and Television.

At the meeting took part representatives of the press on behalf of the German Democratic Forum, the Croats Union, the Albanians Union, the Federation of the Jewish Communities, the Hellenic Federation, the Community of Russians Lipoveni, the Romanes Party, the Armenians Union, Romanian Television - German and Hungarian Departments, Romanian Radio's - Hungarian Department.

Mr. Ivan Trutser, executive Secretary of the Council for National Minorities was also present at the meeting.

In his speech, Mr. Max van der Stoel, High Commissioner of the CSCE for National Minorities, made a short review of his activity, since his appointment in 1992 until present, defining the term of preventive diplomacy, as a way to prevent the inter-ethnic conflicts, term being used especially after the High Level Conference in Helsinki, 1992. The need for preventive diplomacy became more evident after the drama, still taking place in the former Yugoslavia. To avoid situations which could lead to inter-ethnic tensions, he

visited Estonia, Letonia; Slovakia, Hungary, Macedonia, Albania; Kazakhstan and Kirghistan. In Romania he met the representatives of the Hungarian minority and of other minorities. He had a special talk with the representatives of Romanes, he spoke with government representatives, and also with those of some non-government organizations.

In the recommendations made to the governments of the countries he visited, he relies on the Documents of the CSCE Conference in Haga, 1990, where is stated the obligation of the CSCE countries to protect the position of minorities who live in their territory and also the fact that minorities care not demand a privileged position. His mission is to maintain a balance between the natural need for national identity of each minority and its integration in the societies where it lives.

The High Commissioner of the CSCE answered the questions regarding the situation of minorities in our country in a press conference held Thursday the 18-th of August 1994, at the Romanian Government's head-quarters, where he said he had made recommendations to the Government regarding the drawing up of the Law of Education for Minorities, the Law of Minorities, opting also for the introduction in school-books of some chapters about the history of minorities who live in our common homeland.

